

“Kapital Bank” ASC

Fərdi maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Fərdi maliyyə hesabatları

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabat	2
Fərdi ümumi gəlir haqqında hesabat	3
Fərdi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	5

Fərdi maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	6
2. Hesabatların tərtibatının əsası.....	6
3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı	7
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları	19
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	20
6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	20
7. İnvestisiya qiymətli kağızları	21
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər	23
9. Əmlak və avadanlıqlar	35
10. Qeyri-maddi aktivlər.....	36
11. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliyi	36
12. Vergilər	36
13. Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar	38
14. Digər aktivlər və öhdəliklər	39
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	40
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları	40
17. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	41
18. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	41
19. Subordinasiyalı kredit	41
20. Kapital	41
21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	42
22. Xalis haqq və komissiya gəliri.....	46
23. Digər əməliyyat gəliri	46
24. İşçilər üzrə xərclər	46
25. Ümumi və inzibati xərclər	46
26. Risklərin idarə edilməsi.....	47
27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi.....	58
28. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	61
29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar	62
30. Kapitalın adekvatlığı	64
31. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	64

Müstəqil auditorun hesabatı

“Kapital Bank” ASC-nin Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “Kapital Bank” ASC-nin (“Bank”) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə fərdi mənfəət və ya zərər, fərdi ümumi gəlir, fərdi kapitalda dəyişikliklər və fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə fərdi maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən və mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalından ibarət olan fərdi maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən fərdi maliyyə hesabatları 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın fərdi maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə fərdi maliyyə nəticələrini və fərdi pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın “*Fərdi maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti*” bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının (“MBESS”) “Peşəkar mühasiblərin beynəlxalq etika məəcəlləsi”nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları daxil olmaqla) (“MBESS Məcəlləsi”) o cümlədən Beynəlxalq Müstəqillik Standartlarına uyğun olaraq biz Bankdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit dəlili auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Fərdi maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik fərdi maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqlılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Fərdi maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Bankı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Bankın fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır

Fərdi maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə fərdi maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Fərdi maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit dəlili əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit dəlillərinə əsaslanaraq Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda fərdi maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit dəlillərinə əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsinə gətirib çıxara bilər;
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla fərdi maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də fərdi maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- ▶ Fərdi maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Banka daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit dəlillərini əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyəti daşıyıyıq.

Biz Audit komitəsinin nəzərinə, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları çatdırırıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan

31 mart 2023-cü il

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixinə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	1,561,597	2,607,885
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	392,424	254,867
İnvestisiya qiymətli kağızları	7	2,522,423	1,134,388
Törəmə müəssisəyə investisiya	1	31,360	8,540
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	3,028,281	2,519,429
Əmlak və avadanlıqlar	9	72,644	62,853
İstifadə hüququ olan aktivlər	11	35,032	34,034
Qeyri-maddi aktivlər	10	26,200	25,612
Cari mənfəət vergisi aktivləri		–	5,535
Digər aktivlər	14	211,507	112,855
Cəmi aktivlər		7,881,468	6,765,998
Öhdəliklər			
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	17	403,936	339,803
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	18	18,669	8,016
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	6,158,046	5,328,597
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	12	38,777	42,593
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		47,066	–
İcarə öhdəlikləri	11	41,031	38,954
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	59,578	59,578
Subordinasiyalı kredit	19	8,521	8,521
Digər öhdəliklər	14	121,894	138,539
Cəmi öhdəliklər		6,897,518	5,964,601
Kapital			
Səhm kapitalı	20	265,850	245,850
Əlavə ödənilmiş kapital		20,870	20,870
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya olunmamış gəlir		6,506	7,094
Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		2,067	1,339
Bölüşdürülməmiş mənfəət		688,657	526,244
Cəmi kapital		983,950	801,397
Cəmi öhdəliklər və kapital		7,881,468	6,765,998

Fərdi maliyyə hesabatlarını Bankın İdarə Heyəti adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Rövşən Allahverdiyev

İdarə Heyətinin sədri, Baş İcraçı Direktor

Emin Məmmədov

İdarə Heyətinin üzvü, Baş Maliyyə İnzibatçısı

31 mart 2023-cü il

Fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		532,197	443,080
İnvestisiya qiymətli kağızları		81,170	65,506
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		10,217	1,523
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		3,038	1,735
Effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri		626,622	511,844
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(62,529)	(53,156)
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(7,227)	(6,542)
İcarə öhdəlikləri	11	(4,571)	(4,441)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(3,995)	(3,995)
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(1,189)	(694)
Digər		(510)	(510)
		(80,021)	(69,338)
Xalis faiz gəliri		546,601	442,506
Maliyyə aktivləri üzrə kreditin zərəri xərci	13	(64,463)	(36,344)
Kredit zərəri xərcindən sonra xalis faiz gəliri		482,138	406,162
Xalis haqq və komissiya gəliri	22	166,212	118,030
Xarici valyuta üzrə xalis gəlirlər		70,236	42,445
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması üzrə xalis zərərlər		-	(1,955)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satışı üzrə reallaşdırılmış xalis zərərlər		(4,330)	-
Digər əməliyyat gəliri	23	17,351	13,886
Qeyri-faiz gəliri		249,469	172,406
İşçilər üzrə xərclər	24	(164,407)	(131,030)
Ümumi və inzibati xərclər	25	(125,852)	(90,242)
Əmlak və avadanlıqların köhnəlməsi və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	9, 10	(28,587)	(23,361)
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	11	(8,924)	(7,488)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə dəyərsizləşmə və digər dəyərsizləşmə üçün qaytarılma / (ehtiyat)	13	249	(17,285)
Qeyri-faiz xərcləri		(327,521)	(269,406)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət		404,086	309,162
Mənfəət vergisi xərci	12	(88,400)	(66,196)
İl üzrə mənfəət		315,686	242,966

Fərdi ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2022	2021
İl üzrə mənfəət		315,686	242,966
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlir</i>			
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərə əks etdirilən borc alətləri üzrə ədalətli dəyərdə xalis dəyişiklik		(375)	312
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərə əks etdirilən borc alətlərinin silinməsi üzrə məcmu gəlirlərin gəlir haqqında hesabatı yenidən təsnif edilməsi		(147)	(105)
Digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		104	(41)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək digər ümumi gəlir, xalis		(418)	166
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir</i>			
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi	9	910	221
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərə əks etdirilən kapital alətləri üzrə (zərər)/gəlir		(213)	32
Digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(139)	(50)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir, cəmi		558	203
İl üzrə digər ümumi gəlir, vergidən sonra		140	369
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		315,826	243,335

Fərdi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Səhmdar kapitalı</i>	<i>Əlavə ödənilmiş kapital</i>	<i>İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya olunmamış gəlir</i>	<i>Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət</i>	<i>Cəmi kapital</i>
1 yanvar 2021-ci il	245,850	20,870	6,902	1,162	443,037	717,821
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	242,552	242,552
İl üzrə digər ümumi gəlir	-	-	192	177	-	369
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	-	192	177	242,552	242,921
Bankın səhmdarlarına dividendlər (Qeyd 20)	-	-	-	-	(159,345)	(159,345)
31 dekabr 2021-ci il	245,850	20,870	7,094	1,339	526,244	801,397
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	315,686	315,686
İl üzrə digər ümumi gəlir /(zərər)	-	-	(588)	728	-	140
İl üzrə cəmi ümumi gəlir /(zərər)	-	-	(588)	728	315,686	315,826
Adi səhmlərin emissiyası (Qeyd 20)	20,000	-	-	-	-	20,000
Bankın səhmdarlarına dividendlər (Qeyd 20)	-	-	-	-	(153,273)	(153,273)
31 dekabr 2022-ci il	265,850	20,870	6,506	2,067	688,657	983,950

Fərdi pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		617,807	510,549
Ödənilmiş faiz		(75,192)	(73,237)
Alınmış haqq və komissiya		259,743	199,204
Ödənilmiş haqq və komissiya		(86,466)	(71,006)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan realizasiya olunmuş xalis gəlir		59,780	36,828
Əldə edilmiş digər əməliyyat gəliri		16,797	13,047
İşçilər üzrə ödənilmiş xərclər		(152,158)	(134,761)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(128,521)	(87,198)
Əvvəllər silinmiş müştərilərə verilmiş kreditlərin qaytarılması		7,217	7,821
Verilmiş zəmanət məktubları üçün ödəniş		(23,775)	-
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		495,232	401,247
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis artım/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(138,357)	(142,165)
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(568,926)	(513,698)
Digər aktivlər		(45,472)	(16,534)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)</i>			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		781,239	1,334,647
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		64,096	105,594
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər		7,812	(4,353)
Digər öhdəliklər		(7,770)	3,013
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		587,854	1,167,751
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(39,700)	(82,000)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		548,154	1,085,751
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(2,968,215)	(1,653,310)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar		1,579,077	1,506,743
Törəmə müəssisəyə investisiya	1	(22,820)	(3,550)
Əmlak və avadanlıqların alınması		(26,568)	(19,788)
Əmlak və avadanlıqların satılmasından daxilolmalar		552	3,156
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(11,235)	(9,299)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,449,209)	(176,048)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Səhm kapitalının emissiyasından daxilolmalar	21	20,000	-
İcarə üzrə ödənilmiş öhdəlik	12	(12,030)	(10,561)
Bankın səhmdarlarına ödənilmiş dividendlər	20	(153,273)	(170,945)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(145,303)	(181,506)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		70	(4,644)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(1,046,288)	723,553
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		2,607,885	1,884,332
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	5	1,561,597	2,607,885

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

"Kapital Bank" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Bank 25 fevral 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") təqdim etdiyi 244 sayılı bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Bankın əsas fəaliyyət istiqaməti korporativ və fərdi bank xidmətlərinin göstərilməsidir. Bunlara sərbəst konvertasiya edilən valyutalar və Azərbaycan manatı ("AZN") ilə əmanətlərin alınması və kommersiya kreditlərinin verilməsi, Azərbaycanın daxilində və xaricə pul vəsaitlərinin köçürmələri, müştərilərin ixrac və idxal əməliyyatlarının dəstəklənməsi, xarici valyutanın mübadilə edilməsi və hüquqi və fiziki şəxslərə digər bank xidmətlərinin göstərilməsi daxildir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın əməliyyat şəbəkəsi baş ofis, 26 şöbə (2021-ci il: 23) və 114 filialdan (2021-ci il: 104) ibarət olmuşdur.

Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Fiziki şəxslərin əmanətlərinin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondu üç illik müddətdə yerli valyuta ilə illik faiz dərəcəsi 12%-dək (2021-ci il: 12%-dək) olan əmanətlərin və xarici valyuta ilə illik faiz dərəcəsi 2.5%-dək (2021-ci il: 2.5%-dək) olan əmanətlərin tam kompensasiya edilməsinə zəmanət verir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın işçilərinin sayı 4,828 (2021-ci il: 4,100) olmuşdur.

Bankın rəsmi ünvanı belədir: Azərbaycan, Bakı, AZ1014, Füzuli küçəsi, 71.

31 dekabr tarixinə Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	2022, %	2021, %
Paşa Holding MMC	99.89	99.88
Fiziki şəxslər	0.11	0.12
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Bankın tam mülkiyyətçiləri və birgə nəzarəti həyata keçirən şəxslər xanım Leyla Əliyeva, xanım Arzu Əliyeva, cənab Arif Paşayev və cənab Camal Paşayevdir.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Bank 3 may 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank tərəfindən təsis edilmiş "Birkart bank olmayan kredit təşkilatı" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin ("törəmə müəssisə" və ya "Birkart BOKT"), 100%-lik sahibi olmuşdur. 2022-ci il ərzində Bank əlavə olaraq törəmə müəssisənin 10 AZN məbləğində 2,282 yeni səhmini tam ödəmiş və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə törəmə müəssisənin səhm kapitalı cəmi 31,360 AZN (2021-ci il: 8,540 AZN) təşkil etmişdir. "Birkart BOKT"-un birinci filialı 3 aprel 2019-cu il tarixində açılmışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə "Birkart BOKT"-un filialı olmamışdır (2021-ci il: 29 filial) və 6 işçisi (2021-ci il: 36) olmuşdur. Törəmə müəssisə kreditlərin verilməsi fəaliyyəti ilə məşğul olmur.

6 mart 2020-ci il tarixində, törəmə müəssisə "Competo" MMC-də ("asılı müəssisə") 50 AZN məbləğində səhm kapitalının 25%-ni satın almışdır. "Competo" MMC 9 fevral 2018-ci il tarixində təsis edilmişdir və pərakəndə bankçılıq üzrə IT və konsaltinq xidmətləri sahələrində fəaliyyət göstərir. 2021-ci və 2022-ci illər ərzində "Competo" MMC-nin səhmdarları, o cümlədən "Birkart NBCO" MMC mülkiyyət payları nisbətində "Competo" MMC-yə 4,569 AZN (2021-ci il: 3,482 AZN) məbləğində əlavə kapital qoyuluşları etmişdir.

18 avqust 2021-ci il tarixində törəmə müəssisə "Komtec LTD" MMC-də ("asılı müəssisə") 4 AZN məbləğində səhm kapitalının 20%-ni satın almışdır. "Komtec LTD" 2008-ci ildə təsis edilmişdir və elektron ödənişlər və ödəmə terminalları bazarında fəaliyyət göstərir. 10 mart 2022-ci il tarixinə törəmə müəssisə "Komtec LTD" MMC-də səhm kapitalının əlavə 79%-ni satın alaraq müəssisənin 99%-nin sahibi olmuşdur. Satın almadan sonra Bank törəmə müəssisəni "PaşaPay" MMC adı altında rebrendinq etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə törəmə müəssisə, 15 dekabr 2020-ci ildə təsis etdiyi "Red Hearts" Xeyriyyə fondunun 100% mülkiyyətçisi olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə törəmə müəssisə hər birinin nominal dəyəri 1 AZN olmaqla 35 səhmə bölünmüş cəmi 35 AZN (2021-ci il: 10 AZN) məbləğində buraxılmış və ödənilməmiş kapitalı tam ödəmişdir.

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı fərdi maliyyə hesabatları (bundan sonra "maliyyə hesabatları") Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır. Bank fərdi maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Hesabatların tərtibatının əsası (davamı)

Ümumi məsələlər (davamı)

Azərbaycan manatı Bankın funksional və təqdimat valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Bank qeydlərin aparılmasını və fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirir. Hazırkı fərdi maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar və bir səhm üzrə dəyər istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Ədalətli dəyərle ölçülmüş binalar, digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərle (DÜGƏD) əks etdirilən investisiya qiymətli kağızları və derivativ maliyyə alətləri və öhdəlikləri istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

Qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi

31 dekabr 2022-ci il tarixinə məlumatların mövcud olduğu dərəcədə, Bank gözlənilən kredit zərərinin ("GKZ") qiymətləndirməsində (Qeyd 8) və maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsində (Qeyd 27) gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin yenidən nəzərdən keçirilmiş təxminlərini əks etdirmişdir.

3. Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı

Uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərtlər

Bank 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standartlara düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bank buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəliş vaxtından əvvəl qəbul etməmişdir.

"Konseptual əsaslara istinad" – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər BMUSK tərəfindən buraxılmış "Konseptual Əsaslar"ın tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən onun əvvəlki versiyasının 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış cari versiya ilə əvəz edilməsini nəzərdə tutur.

Düzəlişlər 37 sayılı "Yaradılmış ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər" adlı MUBS və ya 21 sayılı "Tutumlar" adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı "Müəssisələrin birləşməsi" adlı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə edir. Bu istisna, müəssisələrdən alış tarixinə cari öhdəliyin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Konseptual əsaslar əvəzinə müvafiq olaraq 37 sayılı MUBS və ya 21 sayılı BMHŞK-dəki meyarları tətbiq etməyi tələb edir.

Düzəlişlər həmçinin şərti aktivlərin alış tarixində tanınma meyarlarını qarşılamadığını müəyyən etmək üçün 3 sayılı MHBS-yə yeni paraqraf əlavə edir.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Bank düzəlişləri gələcək dövrlərə, yəni, düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlindən sonra baş verən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir.

Bu düzəlişlər Bankın fərdi maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir çünki dövr ərzində yaranmış və bu düzəlişlərin əhatə dairəsinə aid olan şərti aktivlər, öhdəliklər və ya şərti öhdəliklər yaranmamışdır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, tikili və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktiv rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılması qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərde tanıyır.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Bank düzəlişləri müəssisənin onları ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman (ilkin tətbiq tarixi) təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir.

Təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlarla yaradılmış bu cür maddələrin satışı mövcud olmadığından bu düzəlişlər Bankın fərdi maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Yüklü müqavilə, müqavilə çərçivəsində öhdəliklərin ödənilməsi üzrə qaçılmaz xərclərin (yeni, müqavilənin mövcud olmasına görə Bankın yayına bilmədiyi xərclərin) həmin müqavilə üzrə əldə olunması gözlənilən iqtisadi səmərədən artıq olduğu müqavilədir.

Düzəlişlərə əsasən müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisə malların və ya xidmətlərin təmin edilməsi üçün əlavə xərclərin və birbaşa müqavilə fəaliyyətlərinə aid xərclərin bölüşdürülməsi də daxil olmaqla birbaşa müqaviləyə aid xərcləri daxil etməlidir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında dəqiq şəkildə qarşı tərəfə aid edilmədiyi hallarda istisna edilir.

Bu düzəlişlər Bankın Fərdi maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir, çünki dövr ərzində Bankın yüklü müqavilələri olmamışdır.

1 sayılı MHBS "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi" – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

Düzəlişə görə, konsolidasiya prosedurları və ana müəssisənin törəmə müəssisəni əldə etdiyi müəssisələrin birləşməsinin təsirləri üçün heç bir düzəliş edilmədikdə 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisə, məcmu məzənnə fərqlərini ana müəssisənin MHBS-yə keçdiyi tarixi nəzərə alaraq ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə ölçə bilər. Bu düzəliş, 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur.

Bank ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində çıxış etmədiyinə görə bu düzəliş Bankın fərdi qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar

Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını qiymətləndirərkən nəzərə aldığı haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. 39 sayılı *Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçmə adlı* MUBS üçün oxşar düzəliş nəzərdə tutulmayıb. Keçid müddəalara əsasən, Bank, düzəlişi onu ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya əvəz edilən maliyyə alətlərinə tətbiq edəcəkdir (ilkin tanınma tarixi). Bu düzəlişlər Bankın Fərdi maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir, çünki müqavilənin yenidən müzakirəsindən sonra Bank tərəfindən ödənilmiş və ya alınmış haqlar hər bir yenidən müzakirə edilmiş maliyyə aləti üçün əhəmiyyətsiz olmuşdur.

41 sayılı MUBS "Kənd təsərrüfatı" – Ədalətli dəyərin ölçülməsində vergilər

Düzəliş 41 sayılı MUBS-un 22-ci bəndində nəzərdə tutulan müəssisələrin, 41 sayılı MUBS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergi məqsədləri üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini istisna etməsi tələbini aradan qaldırır.

Hesabat tarixinə Bankın 41 sayılı MUBS-un əhatə dairəsinə daxil olan aktivləri olmadığından bu düzəlişlər onun fərdi qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank MZƏD və DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və qeyri-maliyyə aktivlərini, misal üçün binaları, hər balans hesabatı tarixində ədalətli dəyərle ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına biləcək və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə biləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktivləri və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin alınması və ya satılması deməkdir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərle ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Bank bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin aşağıdakılardan biri ilə ölçülmüş müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya edilmiş dəyər;
- ▶ DÜGƏD;
- ▶ MZƏD.

Bank törəmə və ticarət portfelini MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Bank maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluqlarını aradan götürmüş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zamanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılanda, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyərin təyin edilməsi tətbiq ediləndə amortizasiya edilmiş dəyər və ya MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, amortizasiya edilmiş dəyərle investisiya qiymətli kağızları

Bank kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri, investisiya borc qiymətli kağızlarını və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivləri biznes modeli çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Bank, biznes modelini maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə müəyyən edir.

Bankın biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən rəhbərlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərinə, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Bankın qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə alınmadan ağılabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır. İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Bankın ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə həyata keçirilsə Bank həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Bank maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılanda və ya əlavə/əndirim amortizasiya edildəndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərinə görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Bank mühakimələr yürüdüür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədən daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız qalan əsas məbləğin və faizin ödənişi olan müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivini MZƏD ilə ölçülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

Aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, Bank borc alətlərini DÜGƏD ilə ölçür:

- ▶ Alət biznes modeli çərçivəsində həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də maliyyə aktivini satmaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərle ölçülür, ədalətli dəyerdə dəyişikliklərə görə yaranan gəlirlər və zərərər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqiindən gəlirlər və zərərər mənfəət və ya zərərdə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılanda əvvəllər DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və ya zərərər DÜG-dən mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilir.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc alətləri üzrə GKZ fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyərdə qalır. Əksinə, aktivlər amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülsəydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ DÜG-də yığılmış dəyərətsizləmə məbləği kimi mənfəət və ya zərərə müvafiq xərc aid edilir. DÜG-də tanınmış yığılmış zərər aktivin tanınması dayandırılanda mənfəət və zərərə yenidən təsnif edilir.

DÜGƏD ilə kapital alətləri

İlkin tanınmada Bank bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimat" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır, lakin Bank alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır. Bu alətlər silinəndə, yığılmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər

Bank maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınmadan sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər və akkreditivlər kimi öhdəliklər öhdəliyin müddəti ərzində Bankın əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə müştəriyə kredit təqdim etməsini nəzərdə tutur. Maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə eyni qaydada bu müqavilələr GKZ tələblərinin əhatə dairəsinə daxildir.

Bank bəzən bazar faiz dərəcələrindən aşağıda dərəcə ilə kredit öhdəlikləri verir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır və sonradan daha yüksək GKZ ehtiyatı məbləği və ya müvafiq olduqda tanınmış gəlirin məcmu gəlir məbləğini çıxmaqla ilkin olaraq tanınmış məbləğlə tanınır.

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər tərəf müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsini nəzərdə tutan müqavilələrdir. İcra zəmanətləri kredit riskini ötürmür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər tərəflə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin yenidən təsnif edilməsi

Bank maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdiyi müstəsna hallar istisna olmaqla, Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif etmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnif edilmir. Bank 2022-ci ildə heç bir maliyyə aktivini və ya öhdəliyini yenidən təsnif etməmişdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklüliyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Törəmə maliyyə alətləri

Adi fəaliyyətində Bank müxtəlif törəmə maliyyə alətlərindən, o cümlədən valyuta və kapital bazarlarında fyuçers, forvard, svop və opsiya alətlərindən istifadə edir. Belə maliyyə aktivləri ticarət məqsədləri üçün saxlanılır və ədalətli dəyərle əks etdirilir. Ədalətli dəyər bazar kotirovkaları və ya cari bazarı, müvafiq alətin müqavilə qiymətlərini və ya digər amilləri nəzərə alan qiymətləndirmə modelləri əsasında müəyyən edilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfəət ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində əks etdirilir. Bu alətlərdən irəli gələn gəlir və zərərlər fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatla, maliyyə alətinin xüsusiyyətindən asılı olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə alətlərindən xalis gəlirlər/(zərərlər) və ya məzənnə fərqiindən xalis gəlirlər/(zərərlər) kimi daxil edilir.

Asılı törəmə alət, birləşmiş alətin pul vəsaitləri hərəkətlərinin bir hissəsinin muxtar törəmə alətə oxşar şəkildə dəyişməsi ilə nəticələnən törəmə olmayan əsas aləti də özünə daxil edən hibrid müqavilənin tərkib hissəsidir. Asılı törəmə alət əks təqdirdə müqaviləyə əsasən tələb edilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin bir hissəsi və ya hamısının təyin edilmiş faiz dərəcəsinə, maliyyə alətinin qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət və ya dərəcələr indeksinə, kredit reytinginə və ya kredit indeksinə və ya digər dəyişənə uyğun olaraq düzəliş edilməsinə səbəb olur, bir şərtlə ki, qeyri-maliyyə dəyişəni halında dəyişən müqavilə tərəfinə xas deyildir. Maliyyə alətinə əlavə edilmiş, lakin müqaviləyə əsasən həmin alətdən asılı olmadan köçürülə bilən və ya sövdələşmə üzrə fərqli qarşı tərəfə malik olan törəmə alət asılı törəmə alət deyil, fərdi maliyyə alətidir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Tөрəmə maliyyə alətləri (davamı)

Öhdəliklər və qeyri-maliyyə əsas müqavilələrdən asılı olan төрəmə alətlər ayrıca төрəmə alətlər kimi uçota alınır və төрəmə alət anlayışına uyğun gələndə (yuxarıda müəyyən edildiyi kimi), iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilənin xüsusiyyət və riskləri ilə sıx əlaqəli olmayanda və əsas müqavilənin özü ticarət üçün saxlanılmayanda və ya MZƏD ilə təyin edilməyəndə ədalətli dəyərlə tanınırdı. Əsas alətdən ayrılan asılı төрəmə alətlər ticarət portfelində ədalətli dəyərlə əks etdirilirdi, ədalətli dəyərdə dəyişikliklər isə fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınırdı.

Maliyyə aktivləri biznes model və YƏMFÖ qiymətləndirmələri əsasında təsnifləşdirilir.

"Repo" və əks "repo" razılaşmaları və qiymətli kağızların kreditə verilməsi

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları ("repo" razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi uçota alınır. "Repo" razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır və əldə edən tərəf müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, "repo" razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatları və ya müştərilər qarşısında öhdəliklərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma (əks "repo") razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar müvafiq olaraq investisiya qiymətli kağızları və ya müştərilərə verilmiş kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasında fərq faiz gəliri hesab olunur və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə "repo" razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Qarşı tərəflərə verilmiş qiymətli kağızlar fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda saxlanılır. Borc götürülmüş qiymətli kağızlar fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin qiymətli kağızlar üçüncü tərəflərə satılanda alış və satış fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ticarət qiymətli kağızları üzrə zərərləri çıxmaqla gəlirlərin tərkibində əks etdirilir. Onların qaytarılması öhdəliyi ədalətli dəyərlə ticarət öhdəlikləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştəri, ARMB və dövlət təşkilatları, kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. İlk tanımadan sonra borc öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür.

Gəlir və zərərlər mənfəət və zərərdə borc öhdəliklərinin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də amortizasiya prosesində əks etdirilir.

Bank öz borcunu satın alırsa, həmin borc fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş vəsait arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

İcarələr

Bank, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçülmə yanaşmasını tətbiq edir. Bank icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Bank istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıqdan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. İcarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Banka keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

İcarələr (davamı)

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində, Bank icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zamanətli qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Bank tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Bank icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, Bank icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə icarənin başlanma tarixinə olan əlavə faiz dərəcəsini istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya müvafiq aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Bank qısamüddətli icarənin tanınması üzrə istisnani qısamüddətli icarələrinə (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 ayadək olan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələrə) tətbiq edir. Bank həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnani azdəyərli hesab edilən (yəni 5,000 ABŞ dollarınadək) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedişində;
- ▶ Defolt halında; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu hallar adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

İmkan dairəsində Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər, AYKD olması ehtimal edilməyəndə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Dəyərsizləşən kreditlərin restrukturizasiyası maliyyə alətinin tanınmasının dayandırılması ilə nəticələnir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində alət artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda fərdi mənfəət və ya zərər EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm nühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zamanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Bank onların bərpa edilməsini dayandırdığı halda hissə-hissə və ya bütövlükdə silinir. Əgər silinəcək məbləğ yığılmış zərər ehtiyatından çoxdursa, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi uçota alınır və sonradan ümumi balans dəyərində tətbiq olunur. Bütün gələcək bərpalar kredit zərəri xərclərinə silinir. Silinmə uçotdan çıxarılma hadisəsini təşkil edir.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditör qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvəli və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Cari və təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar

Avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

İlk olaraq maya dəyəri ilə tanındıqdan sonra binalar yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə uçota alınır. Həmin yenidən qiymətləndirilmiş dəyər yenidən qiymətləndirmə tarixində ədalətli dəyərən sonradan yığılmış köhnəlməni və sonradan yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla müəyyən edilir. Qiymətləndirmə kifayət qədər tez-tez aparılır ki, yenidən qiymətləndirilən aktivin ədalətli dəyərinin balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olmaması təmin olunsun.

Yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə məbləğ digər ümumi gəlirə daxil edilmiş əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatına aid edilir. Lakin yenidən qiymətləndirmə üzrə hər hansı əlavə vəsait əvvəllər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş həmin aktivin dəyərinin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını ləğv etdiyi halda, bu artma mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə kəsir mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir, lakin bu halda həmin aktiv üzrə əvvəlki əlavə məbləğlə birbaşa əvəzləşdirilən kəsir əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatında əlavə məbləğlə birbaşa əvəzləşdirilir.

Əmlak və avadanlıqlar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında köhnəlmə ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında köhnəlmə arasındakı fərq üçün aparılır. Satış zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aşağıdakı ehtimal edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində düz-xətt üsulu ilə hesablanır:

	<i>İllər</i>
Binalar	20
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	10
Kompüterlər və digər avadanlıqlar	5
Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər	5

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, ümumi və inzibati xərclərə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Ehtiyatlar

Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə əhəmiyyətli ödənişlər aparmalı deyildir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Səhmdar kapitalı

Səhmdar kapitalı

Adi səhmlər və geri qaytarılmayan imtiyazlı səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən və səhmdarların digər kapitalla ödənişlərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və ələcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliklər Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, Fərdi maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildəndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, ödənişin nə zaman edildiyindən asılı olmayaraq, Bank tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal edildəndə və xərclər etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər

Bank amortizasiya edilən dəyərlə və ya MZƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsini maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərinə tətbiq etməklə hesablamalıdır. Effektiv faiz dərəcəsi qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərinədək diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), ələcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərinə dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivləri kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Bank faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsini maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunsaydı və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmasaydı, Bank faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanması qayıdacaq.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) üçün Bank faiz gəlirini düzəldilmiş EFD hesablamayla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərinə tətbiq etməklə hesablayır. Düzəldilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərinə diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiyalar

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Komissiya gəliri aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- ▶ Xidmətin göstərilməsindən əldə edilən gəlir xidmət göstərildikcə gəlirlər kimi tanınır (məsələn, plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, nağd əməliyyatları və s. üzrə xidmətlər);
- ▶ Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri" kimi uçota alınır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlir və xərclərin tanınması (davamı)

Müştəri loyallığı proqramları

Bank bir neçə müştəri loyallığı proqramlarını təklif edir. Bu cür proqramların uçotu müəyyən edilmiş müştərinin kim olduğu və Bankın agent və ya müqavilə üzrə əsas tərəf qismində hərəkət etməsindən asılı olaraq dəyişir. Xalların toplanılmasına əsaslanan proqramlarda Bank xalların istifadə müddətinin başa çatmasından sonra mənfəət və ya zərər hesabına geri qaytarılan və müştərilər tərəfindən istifadə ediləcəyi gözlənilən toplanmış xallar üçün öhdəliyi ümumilikdə tanımışdır. Plastik kartla aparılan əməliyyatlar üzrə keşbek haqq və komissiya gəlirini azaldır.

Dividend gəliri

Gəlirlər, Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Fərdi maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir (zərər)" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər dilinq əməliyyatları üzrə gəlirlərə daxil edilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr tarixinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2022	2021
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 avro	AZN 1.8114	AZN 1.9265

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Bankın fərdi maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar aşağıda təqdim olunur. Bank yeni və düzəliş edilmiş bu standartlar və şərtlər (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında MUBSK tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni hazırladı. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə qüvvəyə minmiş 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yeni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək.

17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçıları üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələrinin uçotu modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə əsaslanan 4 sayılı MHBS-dən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS sığorta müqavilələri üçün uçotun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən kompleks uçot modelini təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- Birbaşa iştirak şərtləri olan müqavilələr üçün xüsusi adaptasiya (dəyişkən haqq yanaşması);
- Sadələşdirilmiş yanaşma (mükafatın bölüşdürülməsi yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə aiddir.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Standart Banka tətbiq edilmir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərhlər (davamı)

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün MUBS, 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzelisələr aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirməyə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalı təsir etmir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Bank düzəlişlərin 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlər üzrə maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Uçot qiymətləndirmələrinin tərfi – 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlərdə "uçot qiymətləndirmələrinin" tərfi təqdim edilir. Düzelisələrdə uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər, mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasında fərqlər təqdim edilir. Bundan əlavə, müəssisələrin uçot qiymətləndirmələri etmək üçün ölçmə üsulları və giriş məlumatlarından necə istifadə etdikləri izah edilir.

Düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və həmi dövrdə və ya həmin dövrün başlamasından sonra uçot prinsipləri və fərziyyələrində yaranan dəyişikliklərə tətbiq edilir. Bu faktı açıqlamaqla, erkən tətbiqə icazə verilir.

Düzəlişlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2 "Əhəmiyyətliyə dair mülahizələrin formalaşdırılması"na düzəlişlər etmişdir. Həmin tövsiyələrdə əhəmiyyətlik mülahizələrinin mühasibat uçotu prinsiplərinə tətbiq edilməsində müəssisələrə kömək etmək üçün qaydalar və nümunələr təqdim edilir. Düzelisələrin məqsədi müəssisələr qarşısında qoyulmuş "vacib" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanmasına dair tələbin "əhəmiyyətli" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması üzrə tələblə əvəz edilməsi və mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması ilə bağlı qərarlar verərkən müəssisələrin əhəmiyyətlik anlayışını necə tətbiq etdiklərinə dair təlimatın əlavə edilməsi vasitəsilə daha səmərəli mühasibat uçotu prinsipləri üzrə açıqlamaların edilməsində müəssisələrə kömək etməkdir.

1 sayılı MUBS-a düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Praktiki tövsiyələr 2-yə edilən düzəlişlər əhəmiyyətlik anlayışının tərifinin tətbiqi ilə bağlı məcburi olmayan təlimatları təmin etdiyi üçün, bu düzəlişlər üçün qüvvəyə minmə tarixi tələb olunmur. Dəyişiklik edilmiş tələblərlə uyğunluğu təmin etmək üçün Bank hazırda uçot siyasəti ilə bağlı məlumat açıqlamalarına yenidən baxır.

Vahid əməliyyatdan yaranan aktivlər və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi – 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin may ayında BMUSK 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər qəbul etmişdir. Həmin düzəlişlər 12 sayılı MUBS-a uyğun ilkin tanınma istisnasının əhatə dairəsini daraldır, belə ki, həmin istisna artıq bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir.

Düzəlişlər təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq etməlidir. Bundan əlavə, təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində icarələr və ləğv etmə öhdəlikləri ilə bağlı bütün çıxılan və vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi aktivini (kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin mövcud olması şərti) və təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanınmalıdır.

Hal-hazırda Bank bu düzəlişlərin təsirini qiymətləndirir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları

Qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyi

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, fərdi maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmiş və ehtimallar vermişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. Əlavə təfəsilatlar Qeyd 27-də təqdim olunur.

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərləri

Maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. Bank tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Bankın hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit reytingində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığının və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün LTECL əsasında ehtiyatların ölçülməsi olub-olmadığının qiymətləndirilməsi, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Bankın meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düsturların və giriş məlumatları seçiminin işlənilib hazırlanması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 8-ci və 26-cı Qeydlərdə təqdim edilir.

İcarələr – əlavə faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Bank icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün əlavə faiz dərəcəsi (ƏFD) istifadə edir. ƏFD Bankın oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, ƏFD Bankın nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. Bank maliyyə əməliyyatları aparmadıqda) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda (məs. icarələr Bankın funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Bank ƏFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəcələri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisənin xüsusiyyətlərini (məs. Bankın kredit reytingi) nəzərə almaqla müəyyən qiymətləndirmələr aparmalıdır.

Vergilər

Azərbaycanın qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi mövqeyi qəbul ediləcəkdir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Kassada olan pul vəsaitləri	784,132	689,219
ARMB-də cari hesablar	577,825	1,779,540
Digər kredit təşkilatlarında cari hesablar	164,958	108,281
Müddəti 90 günədək olan əks REPO razılaşmaları	34,682	24,145
Yolda olan pul vəsaitləri	–	6,700
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,561,597	2,607,885

31 dekabr 2022-ci il tarixinə digər kredit təşkilatlarında cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 8,759 AZN (2021-ci il: 19,100 AZN) və 156,199 AZN (2021-ci il: 89,181 AZN) məbləğində faiz hesablanmayan müxbir hesablarda qalıqlar daxildir.

759,741 AZN məbləğində pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə, 17,724 AZN məbləğində pul vəsaitlərinin ekvivalentləri isə 2-ci Mərhələyə bölüşdürülür (2021-ci il: bütün pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə bölüşdürülür). Bankın pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ hər iki ildə sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
ARMB-də məcburi ehtiyat	261,538	30,350
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	79,049	78,244
Digər kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar	33,071	51,262
Kredit təşkilatlarında müddətli depozitlər	5,026	68,315
Kredit təşkilatlarından alınmış digər məbləğlər	13,740	26,696
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	392,424	254,867

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar əsasən səkkiz (2021-ci il: on bir) müştəriyə verilmiş lisenziyalar üzrə üç (2021-ci il: üç) qeyri-rezident kredit təşkilatı tərəfindən blok edilmiş 26,608 AZN (2021-ci il: 43,529 AZN) məbləğində vəsaitlərdən ibarətdir. Bundan əlavə iki (2021-ci il: iki) qeyri-rezident kredit təşkilatında Master Card Incorporated və Visa incorporated adından 6,463 AZN (2021-ci il: 7,733 AZN) məbləğində vəsait blok edilmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kredit təşkilatlarına kreditlərə 79,049 AZN (2021-ci il: 78,244 AZN) məbləğində bir qeyri-rezident və iki rezident banklara və yeddi rezident bank olmayan kredit təşkilatına (2021-ci il: bir qeyri-rezident bankına, iki rezident banka və iki rezident bank olmayan kredit təşkilatlarına) verilmiş kreditlər daxildir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kredit təşkilatlarındakı müddətli depozitlər 5,026 AZN (2021-ci il: 68,315 AZN) məbləğində bir rezident bankda (2021-ci il: bir qeyri-rezident bankda) yerləşdirilmiş faiz hesablanan qısamüddətli depozitlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kredit təşkilatları ARMB-də müştərilərdən AZN ilə cəlb edilmiş müəyyən öhdəliklərin qalıqlarının əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin illik 4%-i dərəcəsində və xarici valyutada müəyyən öhdəliklərin əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin illik 5%-i dərəcəsində faiz hesablanmayan pul depozitini (məcburi ehtiyat) saxlamalıdır. Bu, ARMB-nin dərəcələrin artırılması barədə qərar qəbul etdiyi 6 iyun 2022-ci ilədək qüvvədə olan əvvəlki müvafiq olaraq 0,5% və 1% dərəcələrdən artımdır. Qeyd edilməlidir ki, Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

391,900 AZN məbləğində kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər 1-ci Mərhələyə, 524 AZN məbləğində kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər isə 2-ci Mərhələyə bölüşdürülür (2021-ci il: bütün kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər 1-ci Mərhələyə bölüşdürülür). Bankın kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərinə aid olan GKZ hər iki ildə sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. İnvestisiya qiymətli kağızları

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Amortizasiya olunmuş dəyərlə borc qiymətli kağızları		
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış notlar	1,341,613	752,237
ARMB tərəfindən buraxılmış notlar	399,613	16,559
Korporativ istiqrazlar	371,662	222,344
ABŞ xəzinə çekləri	84,952	-
Müddəti 90 gündən artıq olan əks REPO razılaşmaları	20,819	-
Çıxılsın – dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(6,336)	(2,995)
	2,212,323	988,145
DÜĞƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Azərbaycan İpoteka fondunun buraxdığı notlar	216,720	134,779
ABŞ xəzinə çekləri	82,272	-
	298,992	134,779
DÜĞƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	11,108	11,464
	11,108	11,464
İnvestisiya qiymətli kağızları	2,522,423	1,134,388

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-lərdə dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	991,140	-	-	991,140
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,601,315	-	-	1,601,315
Ödənilmiş aktivlər	(373,796)	-	-	(373,796)
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(2,691)	-	2,691	-
31 dekabr 2022-ci il	2,215,968	-	2,691	2,218,659
Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(2,995)	-	-	(2,995)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(1,321)	-	-	(1,321)
Ödənilmiş aktivlər	668	-	-	668
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	3	-	(3)	-
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	-	-	(2,688)	(2,688)
31 dekabr 2022-ci il	(3,645)	-	(2,691)	(6,336)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. İnvestisiya qiymətli kağızları (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində DÜGƏD ilə qiymətli kağızlarla əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-lərdə dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	134,779	–	–	134,779
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	269,033	–	–	269,033
Satılmış aktivlər	(104,820)	–	–	(104,820)
31 dekabr 2022-ci il	298,992	–	–	298,992

<i>DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(312)	–	–	(312)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(238)	–	–	(238)
Satılmış aktivlər	274	–	–	274
31 dekabr 2022-ci il	(276)	–	–	(276)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-lərdə dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	938,087	–	–	938,087
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	513,974	–	–	513,974
Ödənilmiş aktivlər	(460,921)	–	–	(460,921)
31 dekabr 2021-ci il	991,140	–	–	991,140

<i>Amortizasiya edilmiş dəyərlə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(2,150)	–	–	(2,150)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(1,178)	–	–	(1,178)
Ödənilmiş aktivlər	333	–	–	333
31 dekabr 2021-ci il	(2,995)	–	–	(2,995)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində DÜGƏD ilə qiymətli kağızlarla əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-lərdə dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	37,663	–	–	37,663
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	134,882	–	–	134,882
Satılmış aktivlər	(37,766)	–	–	(37,766)
31 dekabr 2021-ci il	134,779	–	–	134,779

<i>DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(105)	–	–	(105)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(312)	–	–	(312)
Satılmış aktivlər	105	–	–	105
31 dekabr 2021-ci il	(312)	–	–	(312)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər**Müştərilərə verilmiş kreditlərin cəmləşməsi**

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Dövlətlə bağlı müəssisələr	260,941	366,613
Korporativ kreditlər	484,257	343,562
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	1,820,221	1,583,502
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	418,325	292,540
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	168,269	60,233
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	3,152,013	2,646,450
Çıxılın – kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	(123,732)	(127,021)
Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilmiş dəyərli kreditlər	3,028,281	2,519,429

Kreditlər aşağıdakı növ müştərilərə verilmişdir:

	2022	2021
Fiziki şəxslər	2,238,546	1,876,042
Özəl müəssisələr	484,257	343,562
Dövlətlə bağlı müəssisələr	260,941	366,613
Fərdi sahibkarlar	168,269	60,233
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	3,152,013	2,646,450

Kreditlər əsasən aşağıdakı sahələrə verilmişdir:

	2022	2021
Fiziki şəxslər	2,238,546	1,876,042
Ticarət və xidmətlər	327,449	245,092
İstehsal	303,700	332,750
Tikinti	133,942	112,532
Kənd təsərrüfatı və qida emalı	48,250	22,619
Telekommunikasiya	25,972	34,522
Nəqliyyat	14,714	9,089
Sair	59,440	13,804
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	3,152,013	2,646,450

31 dekabr 2022-ci ildə Bankda on iki (2021-ci il: on iki) ən iri borcalandan alınacaq 387,360 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 12%-i ilə (2021-ci il: 490,402 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 19%-i) təmsil olunan kreditlərin cəmləşməsi olmuşdur. Bu kreditlər üzrə 3,192 AZN (2021-ci il: 5,082 AZN) məbləğində ehtiyat yaradılmışdır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərli kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Dövlətə aid kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	324,875	41,623	115	366,613
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	8,934	–	–	8,934
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(72,927)	(41,623)	(56)	(114,606)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(36)	36	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	–	–	–	–
31 dekabr 2022-ci il	260,846	36	59	260,941
<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(1,991)	(1,798)	(60)	(3,849)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(935)	–	–	(935)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	570	1,798	7	2,375
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	1	(1)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	–	–	–	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	–	(1)	–	(1)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	68	–	10	78
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(6)	(6)
31 dekabr 2022-ci il	(2,287)	(2)	(49)	(2,338)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	252,761	72,158	18,643	343,562
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	359,666	–	–	359,666
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(170,381)	(33,989)	(9,774)	(214,144)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	4,185	(3,824)	(361)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(51,162)	51,162	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(3,598)	–	3,598	–
Bərpalar	–	–	366	366
Silinmiş məbləğlər	–	–	(5,193)	(5,193)
31 dekabr 2022-ci il	391,471	85,507	7,279	484,257
<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(6,857)	(3,097)	(8,158)	(18,112)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(9,322)	–	–	(9,322)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	3,764	2,226	1,616	7,606
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(1,086)	863	223	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	3,604	(3,604)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	514	–	(514)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	906	(641)	(2,231)	(1,966)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	629	200	(559)	270
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(422)	(422)
Bərpalar	–	–	(366)	(366)
Silinmiş məbləğlər	–	–	5,193	5,193
31 dekabr 2022-ci il	(7,848)	(4,053)	(5,218)	(17,119)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,086,703	427,576	69,223	1,583,502
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,317,927	–	–	1,317,927
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(741,256)	(253,329)	(20,960)	(1,015,545)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	131,229	(126,072)	(5,157)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(99,160)	103,561	(4,401)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(56,841)	(17,285)	74,126	–
Diskontun qaytarılması	146	517	991	1,654
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	(266)	(627)	(1,041)	(1,934)
Bərpalar	–	–	6,783	6,783
Silinmiş məbləğlər	–	–	(72,166)	(72,166)
31 dekabr 2022-ci il	1,638,482	134,341	47,398	1,820,221
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(11,481)	(33,245)	(52,284)	(97,010)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(34,424)	–	–	(34,424)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	1,318	7,803	14,463	23,584
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(12,015)	8,620	3,395	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	17,816	(20,761)	2,945	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	1,386	13,932	(15,318)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	9,269	(3,243)	(46,968)	(40,942)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(1,057)	(2,357)	(108)	(3,522)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(4,786)	(4,786)
Bərpalar	–	–	(6,783)	(6,783)
Silinmiş məbləğlər	–	–	72,166	72,166
31 dekabr 2022-ci il	(29,188)	(29,251)	(33,278)	(91,717)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	290,653	1,383	504	292,540
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	154,030	–	–	154,030
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(27,995)	(35)	(200)	(28,230)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	1,153	(960)	(193)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(19,029)	19,049	(20)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(821)	(298)	1,119	–
Silinmiş məbləğlər	–	–	(15)	(15)
31 dekabr 2022-ci il	397,991	19,139	1,195	418,325
<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(1,035)	(181)	(117)	(1,333)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(420)	–	–	(420)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	126	6	55	187
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(159)	118	41	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	260	(262)	2	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	10	49	(59)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	157	(201)	(175)	(219)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	600	2	–	602
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(7)	(7)
Silinmiş məbləğlər	–	–	15	15
31 dekabr 2022-ci il	(461)	(469)	(245)	(1,175)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərle kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə kreditlər – sahibkarlarla əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	50,186	4,801	5,246	60,233
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	140,584	–	–	140,584
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(28,480)	(3,275)	(712)	(32,467)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	308	(308)	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(11,152)	11,203	(51)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(961)	–	961	–
Bərpalar	–	–	68	68
Silinmiş məbləğlər	–	–	(149)	(149)
31 dekabr 2022-ci il	150,485	12,421	5,363	168,269
<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci il tarixinə GKZ	(2,727)	(772)	(3,218)	(6,717)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(6,356)	–	–	(6,356)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	1,733	467	615	2,815
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(43)	43	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	921	(960)	39	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	82	–	(82)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	39	(705)	(415)	(1,081)
GKZ hesablamları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	112	86	(45)	153
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərci)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(278)	(278)
Bərpalar	–	–	(68)	(68)
Silinmiş məbləğlər	–	–	149	149
31 dekabr 2022-ci il	(6,239)	(1,841)	(3,303)	(11,383)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərli kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Dövlətə aid kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	360,011	3,345	299	363,655
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	55,392	–	–	55,392
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(48,965)	(3,285)	(184)	(52,434)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(41,563)	41,563	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	–	–	–	–
31 dekabr 2021-ci il	324,875	41,623	115	366,613
<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(3,410)	(994)	(241)	(4,645)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(389)	–	–	(389)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	1,176	143	184	1,503
Mərhələ 1-ə köçürmələr	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	850	(850)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	–	–	–	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	–	(97)	–	(97)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(218)	–	3	(215)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(6)	(6)
31 dekabr 2021-ci il	(1,991)	(1,798)	(60)	(3,849)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Korporativ kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	114,515	76,053	23,218	213,786
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	249,073	–	–	249,073
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(89,363)	(19,788)	(13,415)	(122,566)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	6,241	(6,241)	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(25,016)	25,091	(75)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(2,689)	(2,957)	5,646	–
Bərpalar	–	–	3,512	3,512
Silinmiş məbləğlər	–	–	(243)	(243)
31 dekabr 2021-ci il	252,761	72,158	18,643	343,562
<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(2,442)	(5,380)	(11,670)	(19,492)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(9,507)	–	–	(9,507)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	1,635	2,351	8,632	12,618
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(891)	891	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	2,833	(2,875)	42	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	687	1,068	(1,755)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	708	(306)	(413)	(11)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	120	1,154	962	2,236
Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(687)	(687)
Bərpalar	–	–	(3,512)	(3,512)
Silinmiş məbləğlər	–	–	243	243
31 dekabr 2021-ci il	(6,857)	(3,097)	(8,158)	(18,112)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	913,848	383,145	42,331	1,339,324
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	1,082,784	–	–	1,082,784
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(585,378)	(224,069)	(13,977)	(823,424)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	53,413	(51,909)	(1,504)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(325,440)	330,218	(4,778)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(52,573)	(10,408)	62,981	–
Diskontun qaytarılması	9	1,029	650	1,688
Uçotdan çıxarılma ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər	40	(430)	(853)	(1,243)
Bərpalar	–	–	3,964	3,964
Silinmiş məbləğlər	–	–	(19,591)	(19,591)
31 dekabr 2021-ci il	1,086,703	427,576	69,223	1,583,502
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(11,362)	(26,248)	(31,161)	(68,771)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(31,164)	–	–	(31,164)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	6,801	13,982	9,735	30,518
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(3,719)	2,730	989	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	23,185	(26,283)	3,098	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	979	2,352	(3,331)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	2,822	(1,011)	(43,344)	(41,533)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	977	1,233	(1,371)	839
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(2,526)	(2,526)
Bərpalar	–	–	(3,964)	(3,964)
Silinmiş məbləğlər	–	–	19,591	19,591
31 dekabr 2021-ci il	(11,481)	(33,245)	(52,284)	(97,010)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərli kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	226,299	1,823	1,174	229,296
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	83,486	–	–	83,486
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(19,663)	(450)	(20)	(20,133)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	1,695	(1,111)	(584)	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(1,045)	1,121	(76)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(119)	–	119	–
Bərpalar	–	–	(109)	(109)
31 dekabr 2021-ci il	290,653	1,383	504	292,540

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(1,318)	(890)	(772)	(2,980)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(645)	–	–	(645)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	134	225	(6)	353
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(996)	582	414	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	21	(69)	48	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	8	–	(8)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	875	(85)	(19)	771
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	886	56	165	1,107
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(48)	(48)
Bərpalar	–	–	109	109
31 dekabr 2021-ci il	(1,035)	(181)	(117)	(1,333)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Fiziki şəxslərə kreditlər – sahibkarlarla əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	5,785	5,136	5,064	15,985
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	52,702	–	–	52,702
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	(3,677)	(4,392)	(683)	(8,752)
Mərhələ 1-ə köçürmələr	16	(16)	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	(4,186)	4,258	(72)	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	(454)	(185)	639	–
Bərpalar	–	–	345	345
Silinmiş məbləğlər	–	–	(47)	(47)
31 dekabr 2021-ci il	50,186	4,801	5,246	60,233
<i>Fiziki şəxslərə kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(341)	(875)	(3,426)	(4,642)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir edən hərəkətlər</i>				
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(3,474)	–	–	(3,474)
Uçotdan çıxarılmış və ya ödənilmiş aktivlər (silinmələr çıxılmaqla)	217	797	644	1,658
Mərhələ 1-ə köçürmələr	(3)	3	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmələr	810	(872)	62	–
Mərhələ 3-ə köçürmələr	130	65	(195)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən balans dəyərinin dövrün sonuna GKZ-ə təsiri	3	24	(38)	(11)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	(69)	86	333	350
<i>Mənfəət və ya zərərdə kredit zərəri üzrə ehtiyatın (xərçi)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Diskontun qaytarılması (faiz gəlirində tanıma)	–	–	(300)	(300)
Bərpalar	–	–	(345)	(345)
Silinmiş məbləğlər	–	–	47	47
31 dekabr 2021-ci il	(2,727)	(772)	(3,218)	(6,717)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Bank maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin, müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Bank, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişikliklə bağlı gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Aşağıdakı cədvəl dövr ərzində dəyişiklik edilmiş Mərhələ 2 və 3 üzrə aktivlər və dəyişikliklə bağlı Bankın məruz qaldığı zərər daxildir.

	2022	2021
Dövr üzrə şərtlərinə dəyişiklik edilmiş kreditlər		
Dəyişiklikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	70,904	50,442
Dəyişiklik üzrə xalis zərər	(1,934)	(1,243)

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- Korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və nəqliyyat vasitələri üzrə girovlar, üçüncü tərəflərin zəmanətləri;
- Fərdi kreditlərin verilməsi üçün yaşayış mülkləri üzrə girovlar.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Bank 3-cü Mərhələdə bir neçə korporativ və sahibkarlara verilən kreditlər üzrə DHZ əmsalını girovların diskontlaşdırılmış dəyərini istifadə etməklə hesablayır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə həmin kreditlər üzrə maksimal risk həcmi 2,934 AZN (2021-ci il: 17,158 AZN) olmuş, bunun üçün 1,475 AZN (2021-ci il: 5,448 AZN) məbləğində GKZ tanınmışdır. Bu kreditlər üzrə girov olmasaydı GKZ məbləği ümumi qiymətləndirmə əsasında 2,379 AZN (2021-ci il: 14,314 AZN) olardı.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Binalar</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Kompüterlər və digər ofis avadanlıqları</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər və ya yenidən qiymətləndirmə					
1 yanvar 2021-ci il	5,381	12,517	23,164	98,088	139,150
Əlavələr	550	4,486	4,990	11,866	21,892
Silinmələr	(179)	(59)	(7,435)	(9,080)	(16,753)
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	(86)	–	–	–	(86)
31 dekabr 2021-ci il	5,666	16,944	20,719	100,874	144,203
Əlavələr	–	7,146	3,341	17,608	28,095
Silinmələr	–	(973)	(4,096)	(8,377)	(13,446)
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	625	–	–	–	625
31 dekabr 2022-ci il	6,291	23,117	19,964	110,105	159,477
Yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə					
1 yanvar 2021-ci il	(5)	(3,593)	(14,801)	(59,513)	(77,912)
Köhnəlmə xərci	(323)	(1,430)	(2,783)	(11,744)	(16,280)
Silinmələr	21	33	5,291	7,190	12,535
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	307	–	–	–	307
31 dekabr 2021	–	(4,990)	(12,293)	(64,067)	(81,350)
Köhnəlmə xərci	(283)	(1,963)	(2,827)	(13,094)	(18,167)
Silinmələr	–	462	3,903	8,036	12,401
Yenidən qiymətləndirmənin təsiri	283	–	–	–	283
31 dekabr 2022-ci il	–	(6,491)	(11,217)	(69,125)	(86,833)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2020-ci il	5,376	8,924	8,363	38,575	61,238
31 dekabr 2021-ci il	5,666	11,954	8,426	36,807	62,853
31 dekabr 2022-ci il	6,291	16,626	8,747	40,980	72,644

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 45,579 AZN (2021-ci il: 45,418 AZN) məbləğində əmlak və avadanlıqlar tamamilə köhnəlmişdir, lakin istifadədə olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əmlak və avadanlıqlara 3,933 AZN (2021-ci il: 2,714 AZN) məbləğində anbardakı maddələr daxil olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə binalarının yenidən qiymətləndirilmiş məbləğini müəyyən etmək məqsədilə Bank müstəqil qiymətləndirici olan "KONEKO" MMC-ni cəlb etmişdir. Yenidən qiymətləndirilmiş məbləğ bazar əsaslı sübutlara istinadən müəyyən edilir. Qiymətləndirmə metodu olaraq müqayisəli təhlil istifadə edilmişdir. Yenidən qiymətləndirmə nəticəsində 910 AZN məbləğində gəlir (2021-ci il: 221 AZN məbləğində gəlir) digər ümumi gəlir tərkibində tanınmışdır.

Binalar dəyər modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilsəydi, balans dəyərləri aşağıdakı kimi olardı:

	2022	2021
İlkin dəyər	8,031	8,031
Yığılmış köhnəlmə	(5,388)	(4,986)
Xalis balans dəyəri	2,643	3,045

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıda təqdim edilir:

	<i>Lisenzia</i>	<i>Kompüter proqramı</i>	<i>Cəmi</i>
İlkin dəyər			
1 yanvar 2021-ci il	16,480	18,985	35,465
Əlavələr	7,456	1,563	9,019
Silinmələr	(2,493)	(138)	(2,631)
31 dekabr 2021-ci il	21,443	20,410	41,853
Əlavələr	6,254	4,754	11,008
Silinmələr	(6,430)	(1,541)	(7,971)
31 dekabr 2022-ci il	21,267	23,623	44,890
Yığılmış amortizasiya			
1 yanvar 2021-ci il	(5,846)	(5,945)	(11,791)
Amortizasiya xərci	(5,034)	(2,047)	(7,081)
Silinmələr	2,493	138	2,631
31 dekabr 2021-ci il	(8,387)	(7,854)	(16,241)
Amortizasiya xərci	(7,343)	(3,077)	(10,420)
Silinmələr	6,430	1,541	7,971
31 December 2022	(9,300)	(9,390)	(18,690)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2020-ci il	10,634	13,040	23,674
31 dekabr 2021-ci il	13,056	12,556	25,612
31 dekabr 2022-ci il	11,967	14,233	26,200

11. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliyi

İstifadə hüququ olan aktivlərdə hərəkət:

	<i>2022</i>	<i>2021</i>
1 yanvarda	34,034	36,819
Əlavələr	6,684	5,002
İcarəyə modifikasiya	3,238	(299)
Köhnəlmə xərci	(8,924)	(7,488)
31 dekabrda	35,032	34,034

İcarə öhdəliyində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>2022</i>	<i>2021</i>
1 yanvarda	38,954	40,749
Əlavələr	6,684	5,002
İcarəyə modifikasiya	2,852	(677)
Faiz xərci	4,571	4,441
Ödənişlər	(12,030)	(10,561)
31 dekabrda	41,031	38,954

12. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2022</i>	<i>2021</i>
Cari vergi xərci	(92,251)	(49,155)
Təxirə salınmış fayda/(xərc) – müvəqqəti fərqlərin yaranması	3,816	(17,132)
Çıxılsın: digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi	35	91
Mənfəət vergisi xərci	(88,400)	(66,196)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Vergilər (davamı)

İl ərzində digər ümumi gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı olan təxirə salınmış vergi aşağıda təqdim olunur:

	2022	2021
DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təyin edilmiş borc alətləri üzrə xalis gəlirlər	104	-
DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təyin edilmiş kapital investisiyaları		
üzrə xalis gəlirlər	43	(47)
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi	(182)	(44)
Digər ümumi gəlirə aid edilmiş mənfəət vergisi	(35)	(91)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

	2022	2021
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət	404,086	306,655
Yerli qanunvericiliyə uyğun olan mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(80,817)	(61,331)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilməyən maddələrin vergiyə təsiri		
Çıxılmayan xərclər	(7,615)	(4,850)
Digər	32	(15)
Mənfəət vergisi xərci	(88,400)	(66,196)

31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkətləri aşağıda təqdim olunur:

	Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			2022
	2020	Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda	Digər ümumi gəlirdə	2021	Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda	Digər ümumi gəlirdə	
Çıxılan müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri							
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	144	(144)	-	-	583	-	583
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	-	-	-	105	147	252
Qeyri-maddi aktivlər	28	(28)	-	-	-	-	-
Kreditlə bağlı öhdəliklər və digər dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	1,229	(914)	-	315	(315)	-	-
Müştərilərə ödənilməli məbləğlər	-	812	-	812	(136)	-	676
İstifadə hüququ olan aktivlər	965	124	-	1,089	192	-	1,281
Digər öhdəliklər	9,034	(1,099)	-	7,935	832	-	8,767
Təxirə salınmış vergi aktivləri	11,400	(1,249)	-	10,151	1,261	147	11,559
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	(190)	190	-	-	-	-	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	-	(221)	-	(221)	221	-	-
İnvestisiya qiymətli kağızları	(553)	574	(47)	(26)	26	-	-
Qeyri-maddi aktivlər	-	(82)	-	(82)	(146)	-	(228)
Kreditlə bağlı öhdəliklər və digər dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	-	-	-	-	(338)	-	(338)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(32,227)	(13,645)	-	(45,872)	3,171	-	(42,701)
Əmlak və avadanlıqlar	(2,363)	(1,197)	(44)	(3,604)	548	(182)	(3,238)
İcarə öhdəliyi	(179)	74	-	(105)	99	-	(6)
Digər aktivlər	(936)	(1,898)	-	(2,834)	(991)	-	(3,825)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(36,448)	(16,205)	(91)	(52,744)	2,590	(182)	(50,336)
Xalis təxirə salınmış mənfəət vergisi (öhdəlikləri)/aktiv	(25,048)	(17,454)	(91)	(42,593)	3,851	(35)	(38,777)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Kredit zərəri xərci və digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə Fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
İnvestisiya qiymətli kağızları	8	(614)	–	(2,691)	(3,305)
Amortizasiya edilmiş dəyərli müşərilərə verilmiş kreditlər	9	(21,932)	3,477	(43,063)	(61,518)
Digər maliyyə aktivləri	15	12	1	347	360
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		(22,534)	3,478	(45,407)	(64,463)
Maliyyə zamanətləri	22	832	(120)	(723)	(11)
Akkreditivlər	22	(79)	43	–	(36)
İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər	22	(485)	881	(504)	(108)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		268	804	(1,227)	(155)
Cəmi kredit zərəri üzrə xərc		(22,266)	4,282	(46,634)	(64,618)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə fərdi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınmış maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
İnvestisiya qiymətli kağızları	8	(1,052)	–	–	(1,052)
Amortizasiya edilmiş dəyərli müşərilərə verilmiş kreditlər	9	(5,218)	(4,706)	(25,169)	(35,093)
Digər maliyyə aktivləri	15	447	186	(832)	(199)
Maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		(5,823)	(4,520)	(26,001)	(36,344)
Maliyyə zamanətləri	22	(406)	592	(13,562)	(13,376)
Akkreditiv	22	–	93	–	93
İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər	22	1,592	2,043	1,328	4,963
Kreditlə bağlı öhdəliklər		1,186	2,728	(12,234)	(8,320)
Cəmi kredit zərəri üzrə xərc		(4,637)	(1,792)	(38,235)	(44,664)

Digər dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlarda hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İcra zamanətləri	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il	(3,028)	(3,028)
Xərc	(8,965)	(8,965)
31 dekabr 2021-ci il	(11,993)	(11,993)
İl üzrə qaytarma	404	404
Mənfəət və ya zərərdə kreditlə bağlı öhdəliklər və digər dəyərsizləşmə üçün (ehtiyat)/ehtiyatın qaytarılmasına təsir göstərməyən hərəkətlər	9,510	9,510
İcra zamanəti məktubunun verilməsinə görə ödəniş	(2,079)	(2,079)
31 dekabr 2022-ci il		

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Digər maliyyə aktivləri		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	116,381	61,165
Törəmə maliyyə aktivləri	15,972	7,160
Yerli büdcədən alınacaq məbləğ	12,590	22,002
Hesablanmış komissiya	2,747	4,856
Çıxılsın – Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	(4,029)	(4,414)
Cəmi digər maliyyə aktivləri	143,661	90,769
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Əvvəlcədən ödənilmiş icarə və digər təxirə salınmış xərclər	49,099	6,613
Yenidən mülkiyyətə alınmış girov	10,420	8,723
Avans ödənişləri	8,113	6,465
Ehtiyat hissələri	214	285
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	67,846	22,086
Digər aktivlər	211,507	112,855

2022-ci il ərzində Bank əlaqəli tərəflə yeni baş ofis binasına dair başlama tarixi 2023-cü ilin dekabr ayının sonunda olan 20 illik icarə müqaviləsi bağlamışdır. Bu icarəni təmin etmək üçün Bank əvvəlcədən ödəniş etməli olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə əvvəlcədən ödənilmiş icarə haqqına və digər təxirə salınmış xərclərə 38,213 AZN məbləğində yeni baş ofisin 5 illik müddətə icarəsi üçün əvvəlcədən ödənilmiş icarə haqqı daxildir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə digər maliyyə aktivləri üzrə GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixində GKZ	(15)	(37)	(4,362)	(4,414)
Dövr üzrə qaytarılma /(xərc)	12	1	347	360
Silinmiş məbləğlər	–	–	25	25
31 dekabr 2022-ci il	(3)	(36)	(3,990)	(4,029)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə digər maliyyə aktivləri üzrə GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixində GKZ	(462)	(223)	(6,035)	(6,720)
Dövr üzrə qaytarılma /(xərc)	447	186	(832)	(199)
Silinmiş məbləğlər	–	–	2,505	2,505
31 dekabr 2021-ci il	(15)	(37)	(4,362)	(4,414)

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	18,313	23,607
Maliyyə zəmanətləri və digər kreditlə bağlı öhdəliklər üzrə ehtiyat	10,566	24,676
Hesablanmış xərclər	8,510	7,997
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	37,389	56,280
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
İşçilərə ödəniləcək vəsaitlər	45,341	36,152
Təxirə salınmış gəlirlər	11,834	7,827
Müqavilə öhdəlikləri	11,709	12,455
Yerli büdcəyə ödəniləcək məbləğlər	11,355	11,791
Mənfəət vergisi olmayan vergilər	2,187	2,041
İcra zəmanətləri üçün ehtiyatlar	2,079	11,993
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	84,505	82,259
Digər öhdəliklər	121,894	138,539

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və ya öhdəliklər kimi qeydə alınmış törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini şərti məbləğləri ilə birlikdə göstərilir. Şərti məbləğ, ümumi göstərilməklə, törəmə alətin aid olduğu müvafiq aktivin məbləği, soruq dərəcəsi və ya göstəricisidir və törəmələrin dəyərində dəyişiklikləri ölçmək üçün baza kimi çıxış edir. Şərti məbləğlər ilin sonuna başa çatmamış əməliyyatların həcmi göstərir və kredit riskini əks etdirmir.

	31 dekabr 2022-ci il			31 dekabr 2021-ci il		
	Şərti dəyər	Ədalətli dəyərlər		Şərti dəyər	Ədalətli dəyərlər	
		Aktiv	Öhdəlik		Aktiv	Öhdəlik
Xarici valyuta müqavilələri						
Svoplar – yerli	325,530	15,972	–	253,498	7,160	–
Cəmi törəmə aktivlər		15,972	–		7,160	–

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Hüquqi şəxslər		
Cari hesablar	4,089,591	3,780,220
Müddətli depozitlər	298,665	270,709
Fiziki şəxslər		
Cari hesablar	1,205,998	729,963
Müddətli depozitlər	563,792	547,705
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	6,158,046	5,328,597
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılanlar (Qeyd 22)	(31,077)	(67,414)

31 dekabr 2022-ci ildə Bankın 10 (2021-ci il: 10) ən iri müştərisi üzrə məbləğlərin məcmu qalığı 2,527,056 AZN olmuş və ya cəmi müştəri hesablarının 41%-ni (2021-ci il: 2,386,241 AZN və ya 45%-ni) təşkil etmişdir.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2022		2021	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	1,769,790	29%	1,277,668	24%
Tikinti	1,226,926	20%	923,250	17%
Ticarət və xidmətlər	1,126,641	18%	653,760	12%
Sığorta	720,277	12%	903,615	18%
Enerji	596,994	10%	800,618	15%
Təhsil	237,850	4%	206,998	4%
Nəqliyyat və rabitə	158,066	2%	170,431	3%
Kənd təsərrüfatı	139,061	2%	163,476	3%
İstehsal	116,562	2%	172,998	3%
Digər	65,879	1%	55,783	1%
Müştərilərə ödəniləcək məbləğlər	6,158,046	100%	5,328,597	100%

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın 2020-ci ilin dekabr ayında buraxılmış və 24 dekabr 2027-ci ildə (2021-ci il: 24 dekabr 2027-ci il) müddəti başa çatan 59,578 AZN məbləğində ABŞ dolları ilə bir sinif istiqrazları olmuşdur. Bu emissiya Bakı Fond Birjasında xüsusi yerləşdirmə yolu ilə həyata keçirilmiş və istiqrazlar qarşı-tərəflərə satınıldıqdan sonra birja siyahısından çıxarılmışdır. Bankın, bu borc qiymətli kağızları ilə əlaqəli hər hansı maliyyə və ya qeyri-maliyyə öhdəlikləri yoxdur.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər

ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər:

	2022	2021
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	276,006	234,260
Təhsil Tələbə Krediti Fondu	90,463	79,865
Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığın İnkişafı Fondu	34,530	21,887
Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi	1,857	2,171
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	1,080	1,620
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	403,936	339,803

2005-ci ildə Bank Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin proqramı olan Milli Sahibkarlığa Kömək Fondu ilə kiçik və orta müəssisələrin maliyyələşdirilməsi üçün kredit razılaşması imzalamışdır. 2018-ci ildə Fondun adı Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Fonduna dəyişdirilmişdir. Bu proqram əsasında vəsaitlər Banka illik 1% (2021-ci il: illik 1%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2023-2031-ci (2021-ci il: 2022-2026) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri illik 7.0%-dək faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edə bilər.

2016-cı ildə Bank Azərbaycan İpoteka Fondu ASC ilə fiziki şəxslərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi üçün kredit razılaşmasını imzalamışdır. 2018-ci ildə Fondun adı Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fonduna dəyişdirilmişdir. Bu proqram əsasında vəsaitlər Banka illik 1%-4% dərəcəsi ilə verilir (2021-ci il: illik 1% və 4%) və müddəti 2023-2052 (2021-ci il: 2022-2051) ildə başa çatır. Bank bu vəsaitləri 8%-dək illik faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edir.

2018-ci ildə Bank, Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi ilə Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin kənd təsərrüfatı sektorundakı müəssisələrin maliyyələşdirilməsini nəzərdə tutan proqramına dair kredit müqaviləsi imzalamışdır. Bu proqram əsasında, vəsaitlər Banka illik 2% və 3% dərəcələri ilə verilir (2021-ci il: illik 2%) və müddəti 2023-2027 (2021-ci il: 2022-2026) ildə başa çatır. Bank bu vəsaitləri illik 7%-dək (2021-ci il: illik 7%-dək) illik faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara kreditlər vermək üçün istifadə edir.

2021-ci ildə Bank Təhsil Tələbə Krediti Fondu ilə kredit müqaviləsi imzalamışdır. Fond Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərir və tələbələrin təhsil haqlarının maliyyələşdirilməsi ilə məşğul olur. Təhsil Tələbə Krediti Fondu 2021-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentin Fərmanı ilə təsis edilmişdir. Fondun nizamnamə kapitalı 90,463 AZN (2021-ci il: 79,865 AZN) təşkil edir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində həmin vəsaitlər Fondun Bankdakı cari hesabına köçürülmüşdür. Proqram çərçivəsində kreditlərin şərtləri və faiz dərəcələri Fond tərəfindən müəyyən ediləcək. Bank şərtlərə cavab verən tələbələrin kreditlərini maliyyələşdirəcək Fond isə daha sonra maliyyələşdirilmiş məbləği Banka köçürəcək. Fond bu kreditlərlə əlaqəli bütün riskləri daşıyacaq.

18. Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Cari hesablar	15,900	7,199
Maliyyə təşkilatlarından alınmış müddətli depozitlər	2,769	817
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	18,669	8,016

19. Subordinasiyalı kredit

31 dekabr 2022-ci il tarixlərinə Bankın ABŞ dollarında ifadə edilmiş 8,521 AZN (2021-ci il: 8,521 AZN) məbləğində qalıqla bir rezident bankdan alınmış subordinasiyalı krediti olmuşdur.

20. Kapital

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın səhm kapitalı adi və imtiyazlı səhmlərdən ibarətdir. Adi səhmlər 17 iyul 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Qiymətli Kağızlar Komitəsində qeydiyyatda alınmışdır. Beləliklə, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş kapital hər birinin nominal dəyəri 12.39 AZN olmaqla 16,614,205 adi (2021-ci il: 15,000,000) səhmdən ibarətdir. Hər adi səhm bir səsvermə hüququnu verir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Kapital (davamı)

12 oktyabr 2022-ci il tarixində səhmdarların qərarı ilə Bank cəmi 20,000 AZN məbləğində hər birinin nominal dəyəri 12.39 AZN olmaqla adi səhmlərin buraxılmasına icazə vermiş, bunlar da 2022-ci ilin sonunadək səhmdarlar tərəfindən tam ödənilmişdir. Bankın səhm kapitalı səhmdarlar tərəfindən Azərbaycan manatı ilə qoyulmuş və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylarını Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə səhm kapitalının qalığı 265,850 AZN (2021-ci il: 245,850 AZN) təşkil edir.

Səhmdarların 14 mart 2022-ci il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə adi səhmlərlə bağlı cəmi 144,273 AZN məbləğində və imtiyazlı səhmlərlə bağlı cəmi 9,000 AZN (hər iki məbləğə səhmdarlar adından ödənilməli olan 10% ödəmə mənbəyində vergi daxildir) məbləğində dividendlər elan etmişdir. Dividendlər 2022-ci il ərzində tam olaraq ödənilmişdir.

1 aprel 2021-ci il tarixində keçirilmiş Səhmdarların ümumi yığıncağının qərarı ilə, Bank 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə adi səhmlər üzrə 152,330 AZN məbləğində və imtiyazlı səhmlər üzrə cəmi 7,015 AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir (hər iki məbləğə səhmdarlar adından ödəniləcək 10% ÖMV daxildir). 2021-ci il ərzində bu dividendlər tam ödənilmişdir (2020-ci ildə elan edilmiş, lakin 2021-ci ildə ödənilmiş 11,600 AZN məbləğində dividendlərlə birlikdə).

Bütün məbləğlərə səhmdarlar adından ödənilməli olan 10% ÖMV daxildir.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat

Yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımı və azalmanı (o şərtlə ki, həmin azalma əvvəllər kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artımla bağlı olsun) uçota almaq üçün istifadə olunur.

İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər

Bu ehtiyat DÜGƏD ilə ölçülən satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişiklikləri uçota alır.

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Bank bütün əməliyyatlarını Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı neft və qaz qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Son illər ərzində Azərbaycan Respublikasının hökuməti daha tarazlı iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün əhəmiyyətli iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır.

Qlobal təchizat zəncirlərinin pozulması, Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasındakı münaqişə, eləcə də istehlakçıların mallara olan tələbatının artması 2022-ci ildə qlobal iqtisadiyyata əhəmiyyətli inflyasiya təzyiqlərinin yaranması, o cümlədən əmtəə qiymətlərinin kəskin artması ilə nəticələnmişdir. 2022-ci il ərzində neft və qazın qiymətləri çoxillik zirvələrə çataraq əhəmiyyətli müsbət ticarət saldosu yaratmış və Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici valyuta daxilolmalarını artırmışdır. Qiymətlər ilin sonuna yaxın azalsa da, əvvəlki bir neçə illə müqayisədə hələ də yüksək olaraq qalır. Bu cür qlobal tendensiyalar ölkədə yüksək inflyasiya təzyiqlərinə səbəb olmuşdur.

Bir çox ölkələrdə inflyasiya son onilliklərin ən yüksək həddinə çatmışdır. Bu şəraitdə inkişaf etmiş ölkələrdə siyasətçilər balanslarını azaltmaq və faiz dərəcələrini aqressiv şəkildə artırmaqla pul siyasətlərini sərtləşdirməyə çalışırlar. Belə sərtləşmə nəticəsində qlobal tənəzzül baş verərsə, karbohidrogenlərə tələbat da azalacaq ki, bu da Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərə bilər.

2021-ci və 2022-ci illərdə ARMB bütün dövr ərzində 1 ABŞ dolları üçün 1,7000 AZN səviyyəsində sabit qalan Azərbaycan manatının sabitliyini qorumağa davam etmişdir. 2022-ci il ərzində ARMB pul siyasətini sərtləşdirməyə davam etmiş, nəticədə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 8,25%-ə çatmışdır (31 dekabr 2021-ci il: 7.25%).

2022-ci il ərzində beynəlxalq kredit reyting agentlikləri ölkənin inkişaf proqnozunu yenidən nəzərdən keçirmiş və Azərbaycan Hökumətinin kredit reytingi bir pillə artmışdır. Bu artım son illərdə daha uğurlu fiskal idarəetmə və post pandemiya dövründə gələcək qeyri-müntəzəmiyyə tab gətirmək qabiliyyətinin artması ilə nəticələnən effektiv iqtisadi siyasətin təzahürüdür. İqtisadi canlanma və yüksək karbohidrogen qiymətləri şəraitində ehtiyatlı fiskal idarəetmə sayəsində büdcə göstəriciləri güclü olaraq qalır və gözlənilməyindən daha sürətli inkişaf edir.

Bankın rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir. Bank cari likvidlik mövqeyini davamlı fəaliyyət göstərməsi üçün yetərli hesab edir. Bank likvidlik mövqeyini gündəlik olaraq izləyir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Hüquqi məsələlər**

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə prosesləri və şikayətlər obyektidir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə proses və ya şikayətlərdən irəli gələn yekun öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları bu qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqində daha sərt mövqe tuta bilərlər, buna görə də gələcəkdə vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən birbaşa əvvəlki üç təqvim ili üzrə aparıla bilər. Son vergi yoxlaması 2017-ci ilin birinci yarısını əhatə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhilə münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqeləri dəstəklənəcəkdir.

Sığorta

Bank hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalıması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallarla uyğunlaşmağı tələb edir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bank bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski bankın təminatı kredit üzrə 1-ci dərəcəli kapitalının 10 faizindən artıq olmaması ilə bağlı əmsal istisna olmaqla bütün əmsallara riayət etmişdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın əmsalı 12.48% (2021-ci il: 13.90%) olmuşdur.

Bu əmsalın pozulması dövlətin maliyyələşdirdiyi layihələr üçün edilən investisiya ilə əlaqəli olmuşdur.

İl ərzində Bank bu uyğunsuzluqlarla bağlı hər ay ARMB-yə məlumat təqdim etmiş və Banka qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə də heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

31 dekabrda Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
Kreditlə bağlı təəhhüdlər		
İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəliklər	912,857	855,603
Maliyyə zəmanətləri	584,476	350,726
Akkreditivlər	33,741	64,821
İcra zəmanətləri	166,513	173,719
Çıxılsın – kreditlə əlaqəli öhdəliklər üzrə GKZ üçün ehtiyatlar	(10,566)	(24,676)
Çıxılsın – icra zəmanətləri üçün ehtiyatlar (Qeyd 14)	(2,079)	(11,993)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	1,684,942	1,408,200
Çıxılsın – zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 16)	(31,077)	(67,414)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	1,653,865	1,340,786

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci ildə GKZ	(1,543)	(233)	(13,589)	(15,365)
Yeni risklər	(759)	–	–	(759)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	651	196	–	847
Mərhələ 1-ə köçürmə	(254)	45	209	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	362	(362)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	6	–	(6)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	244	(25)	(41)	178
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	582	26	(885)	(277)
<i>Mənfəət və ya zərərdə kreditlə bağlı öhdəliklər və digər dəyərsizləşmə üçün ehtiyatın (ehtiyatı)/qaytarılmasına təsir etməyən hərəkətlər</i>				
Buraxılmış zəmanət məktubları üçün ödəniş	–	–	14,265	14,265
31 dekabr 2022-ci il	(711)	(353)	(47)	(1,111)
<i>İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci ildə GKZ	(4,771)	(3,706)	(790)	(9,267)
Yeni risklər	(5,942)	–	–	(5,942)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələr çıxmaqla)	2,607	1,512	222	4,341
Mərhələ 1-ə köçürmə	(1,493)	1,473	20	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	1,916	(1,927)	11	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	531	7	(538)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	1,284	(564)	(44)	676
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	612	380	(175)	817
31 dekabr 2022-ci il	(5,256)	(2,825)	(1,294)	(9,375)
<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2022-ci ildə GKZ	–	(44)	–	(44)
Yeni risklər	(80)	–	–	(80)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələr çıxmaqla)	–	44	–	44
Mərhələ 1-ə köçürmə	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	1	(1)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	–	–	–	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	–	–	–	–
31 dekabr 2022-ci il	(79)	(1)	–	(80)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Maliyyə zamanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci il tarixinə GKZ	(1,137)	(825)	(27)	(1,989)
Yeni risklər	(1,559)	–	–	(1,559)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	526	536	27	1,089
Mərhələ 1-ə köçürmə	(96)	96	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	137	(137)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	209	61	(270)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	81	(11)	(13,319)	(13,249)
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	296	47	–	343
31 dekabr 2021-ci il	(1,543)	(233)	(13,589)	(15,365)
<i>İstifadə edilməmiş kredit üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci ildə GKZ	(6,363)	(5,749)	(2,118)	(14,230)
Yeni risklər	(6,282)	–	–	(6,282)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələr çıxmaqla)	2,120	2,911	1,953	6,984
Mərhələ 1-ə köçürmə	(1,426)	1,338	88	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	3,100	(3,157)	57	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	674	33	(707)	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	1,281	(26)	(69)	1,186
GKZ hesablamaları üçün istifadə edilən giriş məlumatlarına dəyişikliklər	2,125	944	6	3,075
31 dekabr 2021-ci il	(4,771)	(3,706)	(790)	(9,267)
<i>Akkreditiv</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2021-ci ildə GKZ	–	(137)	–	(137)
Yeni risklər	(44)	–	–	(44)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələr çıxmaqla)	–	142	–	142
Mərhələ 1-ə köçürmə	–	–	–	–
Mərhələ 2-yə köçürmə	44	(44)	–	–
Mərhələ 3-ə köçürmə	–	–	–	–
Dövr ərzində mərhələlər arasında köçürülən risklərin dövrün sonuna GKZ-yə təsiri	–	(5)	–	(5)
31 dekabr 2021-ci il	–	(44)	–	(44)

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Plastik kart əməliyyatları üzrə haqlar	177,920	133,424
Hesablaşma əməliyyatları	26,060	17,818
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	27,203	20,948
Zəmanətlər və öhdəliklər	14,544	10,293
Digər	6,951	6,553
Haqq və komissiya gəliri	252,678	189,036
Plastik kart əməliyyatları üzrə haqlar	(56,180)	(43,267)
Hesablaşma əməliyyatları	(17,105)	(14,279)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(4,785)	(8,092)
Zəmanətlər və öhdəliklər	(655)	(1,434)
Digər	(7,741)	(3,934)
Haqq və komissiya xərcləri	(86,466)	(71,006)
Xalis haqq və komissiya gəliri	166,212	118,030

23. Digər əməliyyat gəliri

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 17,351 AZN (2021-ci il: 13,886 AZN) məbləğində digər əməliyyat gəliri əsasən kommunal və rabitə xidmətləri üçün onlayn ödəniş xidmətlərindən gəlir, plastik kart kampaniyalarından gəlir və ayrı-ayrılıda əhəmiyyətsiz olan digər maddələrdən ibarətdir.

24. İşçilər üzrə xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Əmək haqqı və mükafatlar	(136,291)	(109,714)
Sosial sığorta xərcləri	(24,513)	(18,774)
İşçilərlə bağlı digər xərclər	(3,603)	(2,542)
İşçilər üzrə xərclər	(164,407)	(131,030)

25. Ümumi və inzibati xərclər

İl üzrə ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Sponsorluq	(23,571)	(15,077)
Əmlak və avadanlıqların təmiri və texniki xidməti	(17,619)	(11,997)
Hüquq və konsaltinq xidmətləri	(15,002)	(13,369)
Rabitə xidmətləri	(13,881)	(10,070)
Marketinq və reklam	(13,029)	(8,923)
Əmanətlərin Sığortalanması Fondu üzrə xərclər	(12,060)	(7,926)
Mühafizə xidmətləri	(4,676)	(3,974)
Nümayəndəlik xərcləri	(4,498)	(3,405)
Ofis təchizatı	(4,112)	(3,718)
Yerləşmə və icarə haqqı	(2,069)	(2,491)
Kommunal xərclər	(1,919)	(1,712)
Əmlak və avadanlıqların sığortası	(1,877)	(1,456)
Ezamiyyə və əlaqəli xidmətlər	(1,119)	(866)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinin texniki xidməti	(657)	(663)
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	(629)	(583)
Avadanlığın icarəsi üzrə xərclər	(6)	(147)
Digər	(9,128)	(3,865)
Ümumi və inzibati xərclər	(125,852)	(90,242)

Digər xərclərə əsasən plastik kartların sifariş və istehsal ilə bağlı xərclər daxildir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə edilməsi strukturu

Müşahidə Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsinə görə məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit Komitəsi

Audit komitəsi auditin tapşırığı və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri və daxili auditin fəaliyyətinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti

İdarə heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələlərinə görə məsuliyyət daşıyır və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması departamenti

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin, eləcə də ümumi maliyyə strukturunun idarə olunmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik risklərinə görə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və Audit komitəsinə nəticə və tövsiyələr haqqında hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatçılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanaraq aparılır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və onu ölçür.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə heyətinə, risk komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər kəsiyində risklər haqqında məlumat təqdim edilir. Baş rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. İdarə heyəti rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Bankın bütün səviyyələri üçün risklər haqqında xüsusi hesabatlar hazırlanır və paylanır ki, bütün bölmələr geniş, zəruri və aktual məlumatla tanış olmaq imkanını əldə etsinlər.

İdarə heyəti və Bankın bütün digər müvafiq işçilərinin hər gün keçirilən qısa iclaslarında bazar limitlərinin və likvidliyin dəstəklənməsi, eləcə də risklərlə bağlı digər dəyişikliklər müzakirə olunur.

Risklərin azaldılması

Bank kredit risklərini azaltmaq məqsədilə girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərin yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olması, iş növünün eyni coğrafi regionda yer alması, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklərdir. Konsentrasiyalar Bankın fəaliyyətinin xüsusi sənayelərə təsir göstərən hadisələrə nisbi həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək məqsədilə, Bankın siyasət və prosedurlarına müxtəlif xüsusiyyətlərə malik portfellerin idarə edilməsi qaydaları daxil edilir. Kredit riskləri üzrə müəyyən edilmiş konsentrasiyalar müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməməsi səbəbindən Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Törəmə maliyyə alətləri

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeyd edildiyi kimi törəmə maliyyə alətlərindən irəli gələn kredit riski istənilən vaxt müsbət ədalətli dəyərli törəmə alətləri ilə məhdudlaşır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Bu cür ödənişlər akkreditivin şərtləri əsasında müştərilərdən toplanılır. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riskinin həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə təmsil olunur.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərle qeydə alınanda aşağıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana bilən maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır. Girovun və digər risk azaldan üsulların təsiri Qeyd 8-də göstərilir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Bank EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq şirkətə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərqi təşkil edir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	<i>Defolt ehtimalı</i> müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfelə daxil olanda yaranan bəzi hallardır.
DHRH	<i>Defolt halında riskin həcmi</i> , müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcmi üçün qiymətləndirilməsidir.
DHZ	<i>Defolt halında zərər</i> müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Bank hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Bank kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

Mərhələ 1:	Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 2:	Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.
Mərhələ 3:	Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.
AYKD:	Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərle qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltun tərfi və bərpa olunma

Borc alan müqavilə ödənişlərini 90 gün gecikdirsə, Bank maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstərilirdi ki, iş gününün bağlanması gədar ödənilməyəndə Bank banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Bank ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Bank hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsəduyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bu cür hadisələrə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər aşağıdakılardır:
 - ▶ Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
 - ▶ Hər bir fərdi restrukturizasiya zamanı müqavilədə qeyd edilən tarixdən 30 günədək gecikmə (əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödəniş) ilə üç il ərzində 2 dəfə restrukturizasiya olunmuş kreditlər;
 - ▶ Restrukturizasiya zamanı portfelin riskə məruz qalan hissəsi 30-a bərabər olan "problemlili" restrukturizasiya olunmuş kreditlər; (ilkin olaraq Mərhələ 3), xalis cari dəyər üzrə zərərin restrukturizasiyası 10%-dən artıq olduqda;
 - ▶ Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kredit (Mərhələ 2-nin meyarlarına cavab verən vaxtı keçmiş kreditlər istisna olmaqla);
 - ▶ Aşağıdakı şərtlərə uyğun olaraq restrukturizasiya edilmiş pərakəndə kreditlər, mənzil ipotekası və özəl bank pərakəndə kreditləri:
 - ▶ 90 gündən çox vaxtı keçmiş bütün restrukturizasiyalar;
 - ▶ Sonuncu restrukturizasiya zamanı əvvəlki restrukturizasiya olunmuş kreditin statusu Mərhələ 3 və ya Mərhələ 2 restrukturizasiya olubsa, bir neçə dəfə restrukturizasiya olunanlar;
 - ▶ Borcunanın krediti üzrə öhdəliklərin digər fiziki şəxsə verilməsi (ipoteka kreditləri istisna olmaqla);
 - ▶ Hesablanmış faiz və ya əsas borcun tam və ya qismən bağışlanması;
 - ▶ Yeni kreditin müddətinin 7 ildən artıq müddətə restrukturizasiyası (ipoteka kreditləri istisna olmaqla);
 - ▶ Kreditin ödəniş qrafikinə 3 (üç) aydan artıq güzəşt müddətinin verilməsi;
 - ▶ Borcunanın müflisləşmə, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olması barədə məlumatın mövcud olması;
 - ▶ Defolta uğramış (Daxili reytinglərə əsaslanan yanaşma və xarici reytingə uyğun olaraq);
 - ▶ Eyni borcunanın digər maliyyə alətləri üzrə defolta uğramış.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən xaric yenidən təsnifləşdirilməsi Bankın siyasəti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

Daxili reyting və DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Bankın Risklərin idarə edilməsi departamenti öz daxili reyting modellərindən istifadə edir. Bank korporativ müştəriləri Moody's modelinə əsasən qiymətləndirən əsas portfeller üçün ayrıca modelləri istifadə edir. Kiçik və orta müəssisələrə daxili dərəcələrdən istifadə etməklə 1-dən 20-dək dərəcələr verilir. Modellər həm keyfiyyət, həm kəmiyyət məlumatlarını özündə birləşdirir və borcalana aid məlumatlarla yanaşı, borcunanın davranışına təsir göstərə biləcək əlavə xarici məlumatlardan istifadə edir. Praktiki cəhətdən uyğun olduqda, onlar, həmçinin milli və beynəlxalq xarici reyting agentliklərinin məlumatlarına əsaslanır. Proqnoz məlumatı və 9 sayılı MHBS-yə uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər hər bir dərəcə üçün təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

Bank təminatlı fərdi kreditlər, kredit kartları və overdraftlar kimi istehlak kreditləri məhsulları üçün DE üzrə baza dərəcələrini müəyyən etmək üçün xüsusi dəyişənlərdən istifadə edir. Bu cür dəyişənlərə kredit tarixçəsi, Bank tərəfindən buraxılmış debet kartları ilə müştərilərin əməliyyatlarının həcmi, iş yeri, yaşayış bölgəsi, yaş və cins kimi borcunanın amilləri daxildir. Bu dəyişənlərin seçilməsi və ölçülməsi tarixi məlumatların statistik təhlilinə və ekspert mühakimələrinə əsaslanır ki, bu da DE modelinin müxtəlif növ borcunanlar üçün defolt ehtimalını dəqiq proqnozlaşdırmasını təmin edir.

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Bankın xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı-tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilerlər, mübadilə məntəqələri və kliring-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Bank maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstəriləni kimi daxili reyting təyin edir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Korporativ kreditlər üçün, borcalanlar Bankın xüsusi kredit riski ilə məşğul olan işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi aşağıdakılar kimi müxtəlif əvvəlki dövrlər üzrə, cari və proqnoz məlumatlarını nəzərə alan kredit qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır:

- ▶ Müştəri tərəfindən hazırlanmış proqnozlar və büdcələrlə birlikdə əvvəlki dövrlər üzrə maliyyə məlumatı. Müştərinin maliyyə nəticələrini qiymətləndirmək üçün bu maliyyə məlumatlarına nail olunmuş və gözlənilən nəticələr, ödəmə qabiliyyəti əmsalı, likvidlik əmsalı və hər hansı digər müvafiq əmsallar daxildir;
- ▶ Xarici tərəflərdən alınan ictimaiyyət üçün açıq olan müştərilərə dair məlumatlar. Bu məlumatlara reyting agentlikləri tərəfindən verilmiş xarici reyting dərəcələri daxildir;
- ▶ Hər hansı makro-iqtisadi və ya coğrafi məlumat, məs. xüsusi sənaye üzrə müvafiq ÜDM-in artımı və müştərinin fəaliyyət göstərdiyi coğrafi seqmentlər;
- ▶ Şirkətin fəaliyyəti üçün münasib olan müştərinin rəhbərliyinin keyfiyyəti və bacarıqlarına dair istənilən digər əsaslandırılmış məlumat.

Reyting üsullarının mürəkkəbliyi və detallaşdırma dərəcəsi Bankın risk həcmi və müştərinin mürəkkəbliyi və həcminə əsasən dəyişir. Bəzi daha sadə kiçik biznes kreditləri Bankın pərakəndə məhsullar üçün modelləri daxilində qiymətləndirilir.

İstehlak və ipoteka kreditləri

Bank pərakəndə kredit portfeli üçün Gözlənilən Kredit Zərərlərinin (GKZ) hesablanmasına dəyişikliklər etmişdir. Dəyişikliklərə yeni Defolt Ehtimalı (DE) modelinin qəbulu və strukturlaşdırılmış pərakəndə kreditlər üçün mərhələ və bərpa meyarlarına yeniləmələr daxildir. Yeni DE modelinə daha geniş və əhatəli yanaşma, maliyyə və borcalana aid daha geniş amillərin uçotu daxildir, yenilənmiş mərhələ və bərpa meyarları isə daha spesifik restrukturizasiya şərtlərini nəzərə alır. Bu dəyişikliklərin mürəkkəbliyini və onların gələcəkdə təsiri ilə bağlı qeyri-müəyyənliyi nəzərə alaraq, Bank müəyyən etmişdir ki, hazırkı dövrdə dəyişikliklərin təsirini qiymətləndirmək mümkün deyil. Bank bu faktı maliyyə hesabatlarında açıqlamaqla 8 sayılı MUBS üzrə açıqlama tələblərinə əməl etmişdir.

İstehlak krediti təminatı nağd pul kreditləri, kredit kartı kreditləri və overdraftlardan ibarətdir. Bank daxili idarəetmə məqsədləri üçün bu kreditləri üç qrupa ayırır - qeyri-pensiya, pensiya və qısamüddətli. Bu kateqoriyalara DE dərəcələri üçün istifadə edilən kredit tarixçəsi, Bank tərəfindən buraxılmış debet kartları ilə müştərilərin əməliyyatlarının həcmi, iş yeri, yaşayış bölgəsi, borcalanların yaşı və cinsi kimi spesifik dəyişənlər daxildir.

Bu dəyişənlər borcalanın kredit üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı riskin qiymətləndirilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir və onlar GKZ-ni hesablamaq üçün istifadə olunur.

Proqnozlaşdırılan model üçün dəyişənlərin yekun seçilməsi onların iqtisadi və statistik əhəmiyyətinə və defolt ehtimalı ilə əlaqəsinə əsaslanır. İqtisadi əhəmiyyətlik defoltun proqnozlaşdırılmasında dəyişənin praktiki əhəmiyyətinə istinad edir, statistik əhəmiyyət isə dəyişənin defolt ehtimalı ilə əlaqəli olması dərəcəsidir. Güclü əlaqə defolt ehtimalına əhəmiyyətli təsir göstərir, orta nisbət isə nisbətən kiçik təsiri əks etdirir.

İpoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərin digər əsas giriş məlumatları ÜDM-in artımı, şəxsi gəlir/əmək haqqı səviyyələrində dəyişikliklər, şəxsi borc öhdəliyidir.

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakı kimidir:

İstehlak kreditləri üçün daxili reyting gecikmə günlərinin sayına əsaslanır. Yüksək dərəcəli reyting Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bank və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin yerli valyutada qalıqları üçün istifadə edilir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanması məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcmi artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir. Mərhələ 1-ə aid edilən kredit üzrə GKZ-ni hesablamaq üçün, Bank 12aGKZ-nin hesablanması üçün 12 ay ərzində mümkün defolt hallarını qiymətləndirir. Mərhələ 2 və Mərhələ 3-ə aid edilən maliyyə aktivləri üçün defolt halında risklərin həcmi alətlərin müddəti ərzində baş verən hadisələr üçün nəzərə alınır.

Bank GKZ-ləri mümkün risk həcmələrinin nəticələrinin diapazonunu modeləşdirərək çox hissəli ssenarilərə uyğun şəkildə müxtəlif vaxtlarda müəyyən edir. Daha sonra 9 sayılı MHBS üzrə DE Bankın modellərinin nəticələrinə əsasən hər bir iqtisadi ssenari üçün təyin olunur.

Defolt halında zərər

Korporativ kreditləşmə aktivləri üçün, DHZ-nin dəyərləri ən azı hər rüb müştərilərlə iş üzrə menecerlər tərəfindən qiymətləndirilir və Bank tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-i nəzərə alır.

Bank gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məs. məhsulun növü) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək üçün son məlumat istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenarilərə əsaslanır. Əsas giriş məlumatlarının nümunələrinə ipoteka kreditləri üçün əmlak qiymətləri daxil olmaqla girovların dəyəri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusu və qrupda zərərlərin göstəricisi olan digər faktorlarda dəyişikliklər daxildir.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Bank GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermək üçün Bank həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Bank həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərif" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım kimi nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Bank ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Bank GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bankın GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DE;
- ▶ Əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş həddən yuxarı olan və girov qoyulmuş Mərhələ 3-ə aid edilən korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DHZ.

Bankın GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Bütün tələbat və ipoteka kreditləri üçün DE və DHZ;
- ▶ Mərhələ 1 və Mərhələ 2-yə aid edilən korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DHZ;
- ▶ Əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş həddən yuxarı olmayan və girov qoyulmamış Mərhələ 3-ə aid edilən korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün DHZ.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Bank aşağıda göstərilən iqtisadi giriş məlumatları kimi proqnoz məlumatının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ ÜDM-in artım dərəcələri;
- ▶ Problemlı kredit dərəcələri;
- ▶ İstehlak artımının dərəcələri;
- ▶ İnflyasiya;
- ▶ İşsizlik dərəcəsi;
- ▶ Monetar siyasət dərəcəsi;
- ▶ Real və nominal effektiv mübadilə məzənnələrinin dinamikası;
- ▶ Daşınmaz əmlakın qiyməti.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər Fərdi maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etmir. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Bank proqnoz məlumatını üçüncü tərəf mənbələrindən əldə edir (xarici reyting agentlikləri, hökumət orqanları, məs. mərkəzi banklar və xarici maliyyə təşkilatları). Bankın kredit riski departamentinin ekspertləri çox hissəli ssenarilərə tətbiq edilən çəkili müəyyən edir. Cədvəllərdə GKZ-nin hesablamaları üçün hər bir iqtisadi ssenaridə istifadə edilən əsas proqnoz iqtisadi göstəricilərin/ehtimalların dəyərləri göstərilir. "Növbəti illər" üçün rəqəmlər uzunmüddətli orta göstəricidir və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə olan hər bir ssenari üçün eynidir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Yuxarıda təsvir edildiyi kimi, maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq Fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

31 dekabr 2022-ci il	Qeyd		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri- standart reyting	Dəyərsiz- ləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada və yolda olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5	Mərhələ 1	436,449	323,292	–	–	759,741
		Mərhələ 2	–	–	17,724	–	17,724
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	Mərhələ 1	264,014	125,141	2,745	–	391,900
		Mərhələ 2	–	–	524	–	524
Amortizasiya olunmuş dəyərli müşərilərə verilmiş kreditlər	8						
– Dövlətlə bağlı müəssisələr		Mərhələ 1	–	235,346	25,500	–	260,846
		Mərhələ 2	–	6	30	–	36
		Mərhələ 3	–	–	–	59	59
– Korporativ kreditlər		Mərhələ 1	–	333,660	57,811	–	391,471
		Mərhələ 2	–	30,477	55,030	–	85,507
		Mərhələ 3	–	–	–	7,279	7,279
– Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri		Mərhələ 1	–	1,638,353	129	–	1,638,482
		Mərhələ 2	–	113,177	21,164	–	134,341
		Mərhələ 3	–	–	–	47,398	47,398
– Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri		Mərhələ 1	–	397,038	953	–	397,991
		Mərhələ 2	–	17,863	1,276	–	19,139
		Mərhələ 3	–	–	–	1,195	1,195
– Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar		Mərhələ 1	–	143,621	6,864	–	150,485
		Mərhələ 2	–	5,118	7,303	–	12,421
		Mərhələ 3	–	–	–	5,363	5,363
Amortizasiya hesablanmış dəyərli borc qiymətli kağızları	7	Mərhələ 1	1,387,037	828,931	–	–	2,215,968
		Mərhələ 3	–	–	–	2,691	2,691
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	7	Mərhələ 1	298,992	–	–	–	298,992
Maliyyə zəmanətləri	21	Mərhələ 1	–	380,552	145,284	–	525,836
		Mərhələ 2	–	15,460	43,047	–	58,507
		Mərhələ 3	–	–	–	133	133
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə öhdəliklər	21	Mərhələ 1	–	831,197	7,947	–	839,144
		Mərhələ 2	–	51,786	16,855	–	68,641
		Mərhələ 3	–	–	–	5,072	5,072
Akkreditivlər	21	Mərhələ 1	–	11,123	15,138	–	26,261
		Mərhələ 2	–	112	7,368	–	7,480
Cəmi			2,386,492	5,482,253	432,692	69,190	8,370,627

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

<i>31 dekabr 2021-ci il</i>	<i>Qeyd</i>		<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri- standart reyting</i>	<i>Dəyərsiz- ləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	5	Mərhələ 1	1,383,985	527,981	–	–	1,911,966
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	Mərhələ 1	93,494	158,172	3,201	–	254,867
Amortizasiya olunmuş dəyərli müştərilərə verilmiş kreditlər	8						
- Dövlətlə bağlı müəssisələr		Mərhələ 1	–	290,755	34,120	–	324,875
		Mərhələ 2	–	655	40,968	–	41,623
		Mərhələ 3	–	–	–	115	115
- Korporativ kreditlər		Mərhələ 1	–	202,418	50,343	–	252,761
		Mərhələ 2	–	5,122	67,036	–	72,158
		Mərhələ 3	–	–	–	18,643	18,643
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri		Mərhələ 1	–	1,086,537	166	–	1,086,703
		Mərhələ 2	–	412,016	15,560	–	427,576
		Mərhələ 3	–	–	–	69,223	69,223
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri		Mərhələ 1	–	289,929	724	–	290,653
		Mərhələ 2	–	1,161	222	–	1,383
		Mərhələ 3	–	–	–	504	504
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar		Mərhələ 1	–	48,584	1,602	–	50,186
		Mərhələ 2	–	1,406	3,395	–	4,801
		Mərhələ 3	–	–	–	5,246	5,246
Amortizasiya olunmuş dəyərli borc qiymətli kağızları	7	Mərhələ 1	773,828	217,312	–	–	991,140
DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	7	Mərhələ 1	134,779	–	–	–	134,779
Maliyyə zəmanətləri	21						
		Mərhələ 1	–	257,893	64,149	–	322,042
		Mərhələ 2	–	2,084	11,931	–	14,015
		Mərhələ 3	–	–	–	14,669	14,669
İstifadə edilməmiş kreditlər üzrə öhdəliklər	21						
		Mərhələ 1	–	717,706	31,627	–	749,333
		Mərhələ 2	–	86,526	15,393	–	101,919
		Mərhələ 3	–	–	–	4,351	4,351
Akkreditivlər	21						
		Mərhələ 1	–	57,874	–	–	57,874
		Mərhələ 2	–	6,947	–	–	6,947
Cəmi			2,386,086	4,371,078	340,437	112,751	7,210,352

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi ilə bağlı daha ətraflı məlumat 8-ci Qeyddə göstərilir.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəlikləri gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat hesablanır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2022				2021			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,405,397	101,433	54,767	1,561,597	2,518,704	49,127	40,054	2,607,885
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	345,446	18,573	28,405	392,424	120,872	101,058	32,937	254,867
İnvestisiya qiymətli kağızları	2,143,669	369,242	9,512	2,522,423	973,556	142,967	17,865	1,134,388
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,027,076	379	826	3,028,281	2,517,479	273	1,677	2,519,429
Digər maliyyə aktivləri	131,069	9,695	2,897	143,661	73,584	15,530	1,655	90,769
	7,052,657	499,322	96,407	7,648,386	6,204,195	308,955	94,188	6,607,338
Öhdəliklər								
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	6,082,472	22,449	53,125	6,158,046	5,290,123	20,878	17,596	5,328,597
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	403,936	-	-	403,936	339,803	-	-	339,803
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	59,578	-	-	59,578	59,578	-	-	59,578
Subordinasiyalı kredit	8,521	-	-	8,521	8,521	-	-	8,521
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	17,587	13	1,069	18,669	7,628	14	374	8,016
Digər maliyyə öhdəlikləri	37,283	31	75	37,389	56,280	-	-	56,280
	6,609,377	22,493	54,269	6,686,139	5,761,933	20,892	17,970	5,800,795
Xalis aktivlər	443,280	476,829	42,138	962,247	442,262	288,063	76,218	806,543

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik mövcud minimal bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir və bundan əlavə likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. Bu proses gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin qiymətləndirilməsini və tələb olunduqda əlavə maliyyələşdirmə əldə etmək üçün istifadə edilə bilən yüksək keyfiyyətli təminatın mövcudluğunu əhatə edir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif növ aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. ARMB banklardan ani likvidlik əmsalını minimum 30% saxlamağı tələb edir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2022, %	2021, %
Ani likvidlik əmsalı (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər / tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	49.83	61.31

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)***Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili*

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2022-ci ildə	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	106,634	26,200	96,618	254,012	483,464
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	17,485	1,062	122	8	18,677
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	5,466,443	527,549	205,569	38	6,199,599
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,076	2,996	75,403	-	79,475
İcarə öhdəliyi	3,050	8,999	28,558	10,869	51,476
Subordinasiyalı kredit	149	383	10,010	-	10,542
Digər maliyyə öhdəlikləri	37,389	-	-	-	37,389
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	5,632,226	567,189	416,280	264,927	6,880,622
31 dekabr 2021-ci ildə					
Maliyyə öhdəlikləri					
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	89,700	22,935	81,559	210,386	404,580
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	7,379	-	639	-	8,018
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	4,681,608	476,229	216,688	-	5,374,525
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,076	2,996	15,980	63,428	83,480
İcarə öhdəliyi	2,947	8,537	25,153	14,822	51,459
Subordinasiyalı kredit	149	383	10,520	-	11,052
Digər maliyyə öhdəlikləri	56,280	-	-	-	56,280
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,839,139	511,080	350,539	288,636	5,989,394

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr tarixinə Bankın kreditlə bağlı öhdəliklərin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi istifadə edilə bildiyi ən erkən tarixi daxil edən vaxt civarına salınır. Buraxılmış maliyyə zəmanətləri müqavilələri üçün zəmanətin maksimal məbləği zəmanətin çağırılı bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2022	1,127,552	323,195	80,327	-	1,531,074
2021	925,449	304,494	41,207	-	1,271,150

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlananadək yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Bir il müddətində dövlət təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımı ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Müddətlər üzrə təhlili cari hesablarn tarixi sabitliyini əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılmışdır. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və pay alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyəti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq valyuta pozisiyaları üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Pozisiyalara gündəlik monitoring edilir.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilmiş əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə idarə edir. Bu Banka valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimallaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə xəzinədarlıq Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitoringini həyata keçirir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabrda Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri axınları üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatla təsirini hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər haqqında hesabatla təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfəət məbləği mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləği isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

31 dekabrda xalis aktivlərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəl mənfəətə təsir:

	31 dekabr 2022-ci il		31 dekabr 2021-ci il	
ABŞ dolları	+20%/-3%	106,091 / (15,914)	+20%/-3%	67,879 / (10,182)
Avro	+21%/-9%	13,920 / (5,966)	+21%/-9%	1,713 / (734)

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Bank bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini qiymətləndirmə mexanizmləri ilə müəyyən etmək və açıqlamaq üçün Bank aşağıdakı iyerarxiyadan istifadə edir:

- ▶ Səviyyə 1: oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarda müəyyən edilmiş (düzəliş edilməmiş) qiymətlər;
- ▶ Səviyyə 2: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, birbaşa və ya dolaylı yolla bazarda müşahidə edilən ilkin məlumatlardan istifadə edən digər mexanizmlər;
- ▶ Səviyyə 3: uçota alınmış ədalətli dəyərə əhəmiyyətli təsir göstərən, müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan ilkin məlumatlardan istifadə edən mexanizmlər.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Bank aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi	
Ədalətli dəyəri ilə ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	82,272	216,720	–	298,992
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	8,105	–	3,003	11,108
MZƏD ilə törəmə maliyyə aktivləri – valyuta svopu	31 dekabr 2022-ci il	–	15,972	–	15,972
Əmlak və avadanlıqlar – binalar	31 dekabr 2022-ci il	–	6,291	–	6,291
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2022-ci il	1,561,597	–	–	1,561,597
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülmüş investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	516,510	793,590	880,858	2,190,958
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2022-ci il	–	–	392,424	392,424
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2022-ci il	–	448,426	2,595,390	3,043,816
Digər maliyyə aktivləri (törəmə maliyyə aktivlərini çıxmaqla)	31 dekabr 2022-ci il	–	–	127,689	127,689
Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi	
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2022-ci il	–	5,295,589	861,737	6,157,326
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2022-ci il	–	400,999	2,712	403,711
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2022-ci il	–	15,900	2,769	18,669
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	–	59,578	–	59,578
Subordinasiyalı kredit	31 dekabr 2022-ci il	–	–	8,521	8,521
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2022-ci il	–	–	37,389	37,389
Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi	
Ədalətli dəyəri ilə ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	–	134,779	–	134,779
İnvestisiya qiymətli kağızları – DÜGƏD ilə kapital qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	8,461	–	3,003	11,464
MZƏD ilə törəmə maliyyə aktivləri – valyuta svopu	31 dekabr 2021-ci il	–	7,160	–	7,160
Əmlak və avadanlıqlar – binalar	31 dekabr 2021-ci il	–	5,765	–	5,765
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin hərəkətləri	31 dekabr 2021-ci il	2,607,885	–	–	2,607,885
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2021-ci il	–	–	254,867	254,867
Amortizasiya hesablanmış dəyərle investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	190,735	705,263	89,830	985,828
Müştərilərə kreditlər	31 dekabr 2021-ci il	–	313,709	2,224,027	2,537,736
Digər maliyyə aktivləri (törəmə maliyyə aktivlərini çıxmaqla)	31 dekabr 2021-ci il	–	–	83,609	83,609

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

	<i>Qiymətləndirmə tarixi</i>	<i>Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər</i>			<i>Cəmi</i>
		<i>Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)</i>	<i>Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)</i>	<i>Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)</i>	
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2021-ci il	–	4,510,116	817,537	5,327,653
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2021-ci il	–	336,012	3,488	339,500
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2021-ci il	–	7,199	817	8,016
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	–	59,578	–	59,578
Subordinasiyalı kredit	31 dekabr 2021-ci il	–	–	8,521	8,521
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2021-ci il	–	–	56,280	56,280

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıda Bankın fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	<i>Balans dəyəri 2022</i>	<i>Ədalətli dəyər 2022</i>	<i>Reallaşdırılma mış gəlir/ (zərər)</i>	<i>Balans dəyəri 2021</i>	<i>Ədalətli dəyər 2021</i>	<i>Reallaşdırılma mış gəlir/ (zərər)</i>
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,561,597	1,561,597	–	2,607,885	2,607,885	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	392,424	392,424	–	254,867	254,867	–
İnvestisiya qiymətli kağızları – amortizasiya olunmuş dəyərlə borc qiymətli kağızları	2,212,323	2,190,958	(21,365)	988,145	985,828	(2,317)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,028,281	3,043,816	15,535	2,519,429	2,537,736	18,307
Digər maliyyə aktivləri (törəmə maliyyə aktivlərini çıxmaqla)	127,689	127,689	–	83,609	83,609	–
Maliyyə öhdəlikləri						
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	6,158,046	6,157,326	720	5,328,597	5,327,653	944
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	403,936	403,711	225	339,803	339,500	303
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	18,669	18,669	–	8,016	8,016	–
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	59,578	59,578	–	59,578	59,578	–
Subordinasiyalı kredit	8,521	8,521	–	8,521	8,521	–
Digər maliyyə öhdəlikləri	37,389	37,389	–	56,280	56,280	–
Reallaşdırılmamış ədalətli dəyər də cəmi realizasiya edilməmiş dəyişiklik			(4,885)			17,237

Qiymətləndirmə üsulları və fərziyyələri

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə hələ əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç ayadək) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə xüsusi bitmə müddəti olmayan müddətsiz depozitlərə və əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Qiymətləndirmə üsulları və fərziyyələri (davamı)

Törəmə alətlər

Bazarda müşahidə olunan ilkin məlumatlar əsasında qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə qiymətləndirilən törəmə alətlər əsasən faiz dərəcəsi svopları, valyuta forvard müqavilələri və valyuta svopu müqavilələridir. Ən çox tətbiq olunan qiymətləndirmə metodlarına cari qiymətin hesablamalarından istifadə etməklə forvard qiymətinin müəyyən edilməsi və svop modelləri daxildir. Modellər qarşı tərəflərin kredit ödəmə qabiliyyəti, valyuta spotu, forvard dərəcələri və faiz dərəcəsi ayrılıqları da daxil olmaqla müxtəlif ilkin verilənlərin istifadə edilməsini nəzərdə tutur. Bazarda müşahidə olunmayan əhəmiyyətli ilkin məlumatlar əsasında qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə qiymətləndirilən törəmə alətlər əsasən uzunmüddətli opsiyonalardır. Bu törəmə alətlər binomial modellərdən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Modellər bazar dərəcəsinin dəyişkənliyi də daxil olmaqla müxtəlif müşahidə olunmayan fərziyyələri əhatə edir.

İnvestisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə modelləri ilə dəyəri müəyyən edilən investisiya qiymətli kağızları əsas etibarilə kvotasiya edilməyən kapitaldan və borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına investisiya obyektinin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də investisiya obyektinin fəaliyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kvotasiya edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, ARMB, dövlət təşkilatları və kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklərin, digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

28. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri "Risklərin idarə edilməsi" adlı 26-cı Qeyddə göstərilir.

	2022			2021		
	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,561,597	–	1,561,597	2,607,885	–	2,607,885
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	25,169	367,255	392,424	99,352	155,515	254,867
Törəmə müəssisəyə investisiya	–	31,360	31,360	–	8,540	8,540
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,256,222	1,266,201	2,522,423	486,517	647,871	1,134,388
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,184,077	1,844,204	3,028,281	924,101	1,595,328	2,519,429
Əmlak və avadanlıqlar	–	72,644	72,644	–	62,853	62,853
Qeyri-maddi aktivlər	–	26,200	26,200	–	25,612	25,612
İstifadə hüququ olan aktivlər	–	35,032	35,032	–	34,034	34,034
Cari mənfəət vergisi aktivləri	–	–	–	5,535	–	5,535
Digər aktivlər	162,408	49,099	211,507	112,965	–	112,965
Cəmi	4,189,473	3,691,995	7,881,468	4,236,355	2,529,753	6,766,108
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	5,974,409	183,637	6,158,046	5,137,095	191,502	5,328,597
ARMB və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	125,547	278,389	403,936	106,553	233,250	339,803
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	18,546	123	18,669	7,378	638	8,016
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	78	59,500	59,578	78	59,500	59,578
Subordinasiyalı kreditlər	21	8,500	8,521	21	8,500	8,521
İcarə öhdəliyi	10,667	30,364	41,031	8,590	30,364	38,954
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	–	38,777	38,777	–	42,593	42,593
Cari vergi öhdəlikləri	47,066	–	47,066	–	–	–
Digər öhdəliklər	121,894	–	121,894	138,539	–	138,539
Cəmi	6,298,228	599,290	6,897,518	5,398,254	566,347	5,964,601
Xalis	(2,108,755)	3,092,705	983,950	(1,161,899)	1,963,406	801,507

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

28. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili (davamı)

Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin uyğunluğu və nəzarət edilən uyğunsuzluğu Bankın rəhbərliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Uyğun olmayan mövqe potensial olaraq gəlirliliyi və levereci artırdığı halda, gözlənilməz zərər riskini də artırır. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri və ödəmə müddəti başa çatanda faiz hesablanan öhdəlikləri münasib dəyərle əvəz etmək qabiliyyəti Bankın likvidliyini, eləcə də onun faiz və məzənnə dəyişikliyi risklərinə məruz qalmasının qiymətləndirilməsində mühüm amillərdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştərilərə ödəniləcək məbləğlərin əhəmiyyətli hissəsinin tələb əsasında ödənilməli olduğuna baxmayaraq, depozitlərin əmanətçilərin sayı və növünə görə diversifikasiyası və Bankın keçmiş təcrübəsi həmin məbləğlərin Bankı uzunmüddətli və sabit maliyyələşdirmə mənbəyi ilə təmin etdiyini göstərir.

Çoxlu sayda fərdi əhəmiyyətsiz hesablardan ibarət olan müştərilər qarşısında öhdəliklərin əhəmiyyətli hissəsi bütövlükdə götürüldükdə uzunmüddətli maliyyələşdirmə əlamətlərini nümayiş etdirir. Bank hesab edir ki, qeyri-adi çoxlu sayda müştərilərin qısa müddət ərzində vəsaitlərini geri alması ehtimalı aşağıdır.

Bankda ən iri cari hesablarda depozitlərə sahib olan müştərilər uzun müddət ərzində Bankın müştəriləri kimi hərəkət edirlər. Rəhbərlik hesab edir ki, bu səviyyədə maliyyələşdirmə Bank üçün yaxın gələcəkdə də mövcud olacaq və vəsaitlər istifadə edildiyi təqdirdə Bank qənaətbəxş bildiriş alaraq ödənişin aparılmasını təmin etmək üçün likvidli aktivləri sata biləcək.

ARMB-nin müəyyən etdiyi banklar üçün 30%-lik minimum likvidlik norması (Bankın faktiki əmsalı 49%) tənzimləyici tərəfindən tətbiq edilən bank sənayesində mövcud olan xarakterə və formalaşmış normal işgüzar təcrübəyə əsaslanan ağılabatan ehtiyat tədbiridir. Bankın likvidlik əmsalı müəyyən edilmiş minimum likvidlik normasını xeyli üstələyir.

Bankın ödəmə müddəti bir ildən çox olan əhəmiyyətli həcmdə investisiya qiymətli kağızlarına malik olmasına baxmayaraq, təcili likvidlik ehtiyacı yarandıqda, Bank belə qiymətli kağızların əhəmiyyətli hissəsini açıq bazarda sata bilər. Bankda yaradılmış Xəzinədarlıq Departamenti və Aktiv və Öhdəliklərin idarə edilməsi Komitəsi Bankın likvidliyinə gündəlik nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar" MHBS-yə uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti olan hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti olan tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Aidiyyəti olan şəxslər aidiyyəti olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar (davamı)

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2022				2021			
	Səhmdarlar/ yekun mülkiyyətçilər	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan tərəflər	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar/ yekun mülkiyyətçilər	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər aidiyyəti olan tərəflər	Əsas rəhbərlik heyəti
1 yanvarda kredit qalığı, ümumi	-	58,741	18,753	8,368	-	55,791	6,697	3,867
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	32,837	33,198	12,544	-	25,393	20,216	11,543
İl ərzində kredit ödəmələri	-	(40,601)	(30,786)	(11,654)	-	(22,484)	(8,619)	(7,085)
Digər hərəkətlər	-	(110)	161	30	-	41	459	43
31 dekabrda kredit qalığı, ümumi	-	50,867	21,326	9,288	-	58,741	18,753	8,368
Çıxılsın: 31 dekabrda dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	-	(241)	(207)	(238)	-	(469)	(510)	(173)
31 dekabrda kredit qalığı, xalis	-	50,626	21,119	9,050	-	58,272	18,243	8,195
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	-	69,118	-	-	-	83,232	-	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq faiz gəliri	-	4,135	-	-	-	697	-	-
Kreditlər üzrə faiz gəliri	-	6,723	2,185	711	-	6,800	1,551	532
9 sayılı MHBS əsasında effektiv faiz gəlirinin hissəsi kimi tanınan sığorta premiumları	-	21,292	-	-	-	29,317	-	-
Kreditlər üzrə dəyərsizləşmə geri qaytarma/ (xərç)	-	228	303	(65)	-	190	(250)	(141)
İstifadə hüququ olan aktivlər	-	22,730	894	-	-	25,877	-	-
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	-	(4,471)	(166)	-	-	(4,617)	-	-
Digər aktivlər	-	97,951	35	-	-	4,610	35	-
1 yanvarda depozitlər	1,279	1,248	10,082	34,694	1,201	2,736	-	34,452
İl ərzində alınmış depozitlər	-	1,379	-	2,273	170	1,538	10,000	37,200
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	(1,430)	-	(4,878)	(170)	(3,023)	-	(36,676)
Digər hərəkətlər	81	(2)	(4)	(46)	78	(3)	82	(282)
31 dekabrda depozitlər	1,360	1,195	10,078	32,043	1,279	1,248	10,082	34,694
31 dekabrda cari hesablar	215,734	55,914	3,066	9,055	10,417	24,477	5,144	12,217
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	-	6,985	-	-	-	12,767	-	-
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	38,201	-	-	-	29,032	-	-
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə faiz gəliri	-	2,186	-	-	-	178	-	-
İcarə öhdəliyi	-	27,612	939	-	-	30,006	-	-
İcarə öhdəliyi üzrə faiz xərci	-	(3,224)	(99)	-	-	(3,577)	-	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	25,535	-	-	4,955	25,535	-	-	4,955
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə faiz xərci	(1,697)	-	-	(310)	(1,697)	-	-	(310)
Digər öhdəliklər	-	1,401	-	-	-	-	-	-
Depozitlər üzrə faiz xərci	(81)	(48)	(600)	(760)	-	1,313	-	-
Ümumi və inzibati xərclər	-	(14,470)	(15,206)	-	(81)	(80)	(82)	(768)
İşçilərlə bağlı xərclər	-	(1,566)	-	-	(35)	(7,252)	(9,684)	-
Komissiya gəliri	3	17,796	196	22	-	(1,268)	-	-
Komissiya xərci	-	(10,252)	(1,927)	-	1	9,246	226	42
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan xalis gəlirlər/(zərər)lər: dilin	1	705	896	42	-	(1,767)	(1,204)	-
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması üzrə xalis gəlirlər (zərər)lər	-	-	-	-	-	498	127	12
Verilmiş akkreditivlər və zəmanətlər	-	18,841	9,464	-	-	12,642	5,114	-
İstifadə edilməmiş kredit xətləri	-	2,730	2,479	1,018	-	6,231	3,747	2,038

(Məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

29. Aidiyyəti olan şəxslər haqqında açıqlamalar (davamı)

Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Əmək haqqı və digər ödənişlər	28,409	42,021
Sosial sığorta xərcləri	4,612	6,752
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	33,021	48,773

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Bankın 30,805 AZN (2021-ci il: 40,770 AZN) məbləğində borcalanlara verilmiş kreditlərlə bağlı ana şirkətdən girov kimi alınmış zəmanəti olmuşdur.

30. Kapitalın adekvatlığı

Bank fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığı ARMB tərəfindən, digər metodlarla yanaşı, ARMB-nin Banka nəzarət etdiyi zaman qəbul etdiyi normativlərdən istifadə etməklə nəzarət edilir.

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Bankda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və sağlam kapital nisbətlərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB kapital adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan 1 dərəcəli kapital və cəmi kapital üzrə kapitalın minimal adekvatlıq əmsalını, müvafiq olaraq, 6% (2021-ci il: 6%) və 12% (2021-ci il: 12%) dərəcələrində saxlamağı tələb edir.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Bankın kapitalın adekvatlıq əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2022	2021
1-ci dərəcəli kapital	449,552	403,453
2-ci dərəcəli kapital	394,914	276,488
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(42,822)	(20,004)
Cəmi nizamlayıcı kapital	801,644	659,937
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	4,733,425	4,253,202
Kapital adekvatlığı əmsalı (1-ci dərəcəli kapital)	9.50%	9.49%
Kapital adekvatlığı əmsalı (Cəmi kapital)	16.94%	15.52%

31. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

12 yanvar 2023-cü il tarixində keçirilmiş Səhmdarların Ümumi Yığıncağının qərarına əsasən, Bank 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə imtiyazlı səhmlər üzrə 9,000 AZN (səhmdarlar adından ödəniləcək 10% ÖMV) məbləğində dividendlər elan etmiş və ödəmişdir.